

Univerzita Palackého v Olomouci
Právnická fakulta

Tereza Kreizlová

Výkon rozhodčích nálezů

Diplomová práce

Olomouc 2015

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma Výkon rozhodčích nálezů vypracovala samostatně a citovala jsem všechny použité zdroje.

V Olomouci dne 11. dubna 2015

Podpis:

Souhlas ke zpracování údajů

Já, níže podepsaná Tereza Kreizlová, autorka diplomové práce na téma „Výkon rozhodčích nálezů“, která je literárním dílem ve smyslu zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) v platném znění, dávám tímto jako subjekt údajů svůj souhlas ve smyslu § 4 písm. e) zákona č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů, správci:

Univerzita Palackého v Olomouci,

Křížkovského 8, 771 47 Olomouc

ke zpracování osobních údajů v rozsahu: jméno a příjmení v informačním systému, a to včetně zařazení do katalogů, a dále ke zpřístupnění jména a příjmení v katalogích a informačních systémech UP, a to včetně neadresného zpřístupnění pomocí metod dálkového přístupu. Údaje mohou být takto zpřístupněny uživatelům služeb Univerzity Palackého. Realizace zpřístupnění zajišťuje ke dni tohoto prohlášení vnitřní složka UP, která se nazývá Knihovna UP.

Souhlas se poskytuje na dobu ochrany autorského díla podle autorského zákona.

Prohlašuji, že moje osobní údaje jsou pravdivé.

V Olomouci dne 11. dubna 2015

Podpis:

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucí práce JUDr. Janě Křiváčkové, Ph.D. za odbornou pomoc při tvorbě diplomové práce, zejména za cenné myšlenky a rady, jakým směrem se ubírat.

Ráda bych také poděkovala své rodině a nejbližším za podporu po celou dobu studia a za poskytnutí možnosti zpracovat tuto práci v klidném prostředí.

OBSAH

Seznam použitých zkratk	6
Úvod	7
1 Úvod do výkonu/exekuce rozhodčích nálezů	10
1.1 Obecně k výkonu rozhodnutí/exekuci	10
1.2 Exekuční titul.....	11
1.2.1 Exekuční tituly podle OSŘ.....	11
1.2.2 Exekuční tituly podle EŘ.....	11
1.2.3 Formální a materiální vykonatelnost exekučního titulu	12
1.3 Rozhodčí nález jako výsledek rozhodčího řízení.....	14
2 Rozhodčí nález jako exekuční titul	16
2.1 Charakter rozhodčího nálezu.....	16
2.2 Doručení rozhodčího nálezu jako podmínka nabytí právní moci a (formální) vykonatelnosti	17
2.3 Doložka právní moci vs. doložka vykonatelnosti.....	19
2.4 Srovnání rozhodčího nálezu s notářským zápisem se svolením k vykonatelnosti.....	20
3 Zahájení výkonu/exekuce rozhodčího nálezu	22
3.1 Věcný přezkum rozhodčího nálezu v řízení nalézacím	23
3.2 Přezkum rozhodčí doložky v řízení vykonávacím/exekučním	25
3.2.1 Důvody neplatnosti rozhodčí doložky – výběr rozhodce ze seznamu	26
3.2.2 Důvody neplatnosti rozhodčí doložky – výběr rozhodce třetí osobou	28
3.2.3 Euronovela ZŘŘ a její vliv na (ne)platnost rozhodčích doložek.....	30
3.2.4 Neplatnost rozhodčí doložky sjednané se spotřebitelem.....	31
3.2.5 Neplatnost rozhodčí doložky sjednané s nespotřebitelem	32
3.3 Průběh výkonu/exekuce rozhodčího nálezu po shledání rozhodčí doložky neplatnou. 33	
3.3.1 (Ne)správnost usnesení Nejvyššího soudu ze dne 10. července 2013, sp. zn. 31 Cdo 958/2012	36
3.3.2 Praktické dopady zastavení výkonu/exekuce rozhodčího nálezu namísto zrušení rozhodčího nálezu pro věřitele.....	39
Závěr	42
Seznam použitých zdrojů	46
Abstrakt	51
Abstract	52
Seznam klíčových slov	53
List of the key words	53

Seznam použitých zkratek

OSŘ	zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád
EŘ	zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád)
ZŘŘ	zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů
NotŘ	zákon č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád)
občanský zákoník	zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
ÚS	Ústavní soud České republiky
NS	Nejvyšší soud České republiky

Úvod

Téma mé diplomové práce - Výkon rozhodčích nálezů - je propojením dvou právních institutů. Za prvé, právní úprava výkonu či exekuce rozhodnutí je v našem (a ostatně kterémkoli jiném) právním řádu potřeba z toho důvodu, že rozhodnutí, kterým jsou autoritativně přiznána práva a stanoveny povinnosti, ne vždy samo o sobě zaručí, že se věřitel jejich splnění dočká. V případě, že dlužník řádně a včas stanovenou povinnost nesplní, nastupuje výkon či exekuce takového rozhodnutí, díky nimž je možné takovou povinnost vynutit proti jeho vůli. Na úvod bych jen ráda poznamenala, že ačkoli jsem svou práci pojmenovala Výkon rozhodčích nálezů, zabývám se v ní úplně stejnou měrou také jejich exekucí. Za druhé, vydávání rozhodčích nálezů v rozhodčím řízení je samostatným druhem civilního procesu, který stejně jako např. soudní řízení směřuje k vydání vykonatelného rozhodnutí. Oproti soudnímu rozhodnutí ale oplývá řadou výhod – je méně formální, rychlejší a tím i levnější, lze v něm rozhodovat i podle zásad spravedlnosti a tak dále. K vzájemnému propojení těchto dvou druhů řízení dochází tehdy, když dlužník nesplní dobrovolně povinnost mu uloženou v rozhodčím nálezu a věřitel se rozhodne svou pohledávku přes jeho vůli vymoci, k čemuž může legálně dojít právě jen prostřednictvím výkonu či exekuce takového rozhodčího nálezu.

Cílem mé diplomové práce je přiblížit propojení těchto dvou právních institutů. Zajímá mě především o to, zda se výkon rozhodčích nálezů nějak zásadně liší od výkonu ostatních exekučních titulů (soudních rozhodnutí, notářských zápisů se svolením k vykonatelnosti a jiných). Ve své práci nejprve v krátkosti přiblížím právní úpravu výkonu či exekuce rozhodnutí jako takovou, dále vymezím, co vlastně rozhodčí nálež je, jak vzniká, jeho charakter a uvedu jeho srovnání s notářským zápisem se svolením k vykonatelnosti, který je dalším z druhů exekučních titulů. Nakonec dám získané poznatky dohromady v závěrečné kapitole věnující se zahájení výkonu či exekuce rozhodčího nálezu. Ukážu, jak (a jestli vůbec) se v této fázi výkon (exekuce) rozhodčích nálezů v porovnání s jinými exekučními tituly odlišuje. Naopak se nebudu zabývat způsoby výkonu (exekuce) rozhodčích nálezů, které jsou zcela shodné se způsoby výkonu jiných exekučních titulů a následným průběhem a ukončením vykonávacího (exekučního) řízení.

Dané téma jsem si vybrala z toho důvodu, že jsem se s ním sama v praxi setkala. Jak je známo, to, co člověk zažije sám, jej ovlivní více, než když si o totožné věci pouze přečte článek či učebnici. V advokátní kanceláři, ve které jsem na konci 3. ročníku právnické fakulty začala pracovat, pan advokát chtěl, abych mu vypomáhala s vyhledáváním a oslovováním dlužníků, u kterých se pokoušel zastavit probíhající exekuci (výkon) rozhodnutí. Nezajímal se pouze o zastavování exekuce (výkonu) rozhodčích nálezů, ale brzy jsem pochopila, že těmto, oproti jiným exekučním titulům, věnuje větší pozornost. Vysvětlil mi, že tak činí z důvodu často

neplatných rozhodčích doložek, které potom mají vliv na probíhající řízení. To byl okamžik, kdy jsem se o toto téma začala více zajímat a přispěl k tomu i fakt, že jsem vždy o rozhodčím řízení měla jisté pochybnosti. Nikdy jsem zcela nevěřila tomu, že by se skutečně mohlo jednat o stejně nestranné a nezávislé rozhodování jako v řízení před soudem. K tomuto přesvědčení pravděpodobně přispěly často medializované případy, kdy rozhodčí doložky (které jsou základním předpokladem pro vedení rozhodčího řízení, a tím i pro vydání rozhodčího nálezu) do smluv začleňovaly především jisté úvěrové společnosti poskytující úvěry spotřebitelům, které se následně, v případě neplnění dluhu ze strany spotřebitele, obracely na tytéž rozhodce či rozhodčí společnosti, které činnost rozhodců zaštiťovaly (tzv. arbitrážní centra), aby vedli rozhodčí řízení a vydali rozhodčí nález, který bude sloužit jako vykonatelný exekuční titul. V duchu rčení „koho chleba jíš, toho píseň zpívej“, jsem tak o nestranném a nezávislém rozhodčím řízení vždy jistým způsobem pochybovala, když rozhodce živí především tito klienti, kteří jim pravidelně předkládají své majetkové spory, a o které by jistě ve vlastním zájmu do budoucna neradi přišli např. z toho důvodu, že by rozhodovali v jejich neprospěch. Proto, že toto téma pro mě bylo vždy trochu kontroverzní, a to ačkoli jsem si vědoma velké moci médií a zejména jejich snahy vyvyšovat vše, co se jen trochu nepovede, nikoliv pravý opak, rozhodla jsem se jej zčásti do své diplomové práce zahrnout.

Ve své práci se budu tématem zabývat zejména ve světle aktuálních otázek, které přinesla česká judikatura. Rozhodovací činnost soudů se v této oblasti často bouřlivě vyvíjela a měnila. Zabývat se naopak nebudu právní úpravou ani judikaturou týkající se výkonu či exekuce cizích rozhodčích nálezů nebo výkonem či exekucí tuzemských rozhodčích nálezů v zahraničí.

Jak na téma výkon (exekuce) rozhodnutí, tak na téma rozhodčích nálezů (rozhodčího řízení), vzniklo již velké množství monografií, komentářů a odborných článků. Ve většině případů se tyto zdroje ale zabývají jen jednou z daných problematik samostatně. Podařilo se mi nalézt jen minimum zdrojů, které obě právní oblasti propojily. Do své práce budu čerpat ze všech zmíněných zdrojů. Ve velké míře budu vycházet ale také z judikatury, která je na dané téma velmi bohatá a hraje v něm zásadní roli.

Při zpracování této práce využiji metodu popisnou, v závěru potom metodu analýzy. Výzkumné otázky, na které budu ve své práci hledat odpovědi, jsou následující: Je pro věřitele, který chce mít v rukou vykonatelný exekuční titul, výhodnější dát se cestou rozhodčího řízení a získat rozhodčí nález nebo je pro něj výhodnější mít k dispozici jiný exekuční titul (např. soudní rozhodnutí, notářský zápis se svolením k vykonatelnosti)? Jinými slovy, nejsou výhody, které rozhodčí řízení obecně nabízí, následně při výkonu či exekuci rozhodčího nálezu setřeny, případně skýtá výkon či exekuce rozhodčích nálezů nějaká rizika, se kterými se při výkonu

(exekuci) jiných exekučních titulů nesetkáme? Vycházím z hypotézy, že pro věřitele je výhodnější získat rozhodčí nález, než jiný exekuční titul, pokud se samozřejmě nachází v situaci, kdy může mezi rozhodčím nálezem a jiným exekučním titulem volit. Rozhodčí řízení je skutečně velmi rychlé, je známo, že může trvat i jen několik měsíců na rozdíl od řízení soudního, které zpravidla probíhá několik let. Navíc je jednoinstanční a věřitel tak mnohem rychleji může vymoci svou pohledávku, kterou dlužník dobrovolně nesplnil, když se nemusí obávat, že by se dlužník proti rozhodnutí odvolával, případně podával dovolání, což by splnění jeho pohledávky opět významně oddálilo. Možnost učinit rozhodčí řízení písemné, přizpůsobit jej procesním pravidlům, na kterých se s dlužníkem dohodne a jeho neverejnost, jsou pro věřitele příjemnými bonusy.

1 Úvod do výkonu/exekuce rozhodčích nálezů

1.1 Obecně k výkonu rozhodnutí/exekuci

Obecně lze výkon rozhodnutí či exekuci vymezit jako nucené splnění povinnosti, která nebyla plněna dobrovolně. Ať už o právu konkrétní osoby uplatňující svůj nárok rozhodne soud, správní orgán nebo rozhodce, nemá tato osoba ještě žádnou jistotu, že její pohledávka bude ze strany dlužníka (tedy osoby, která má povinnost poskytnout jí, věřiteli, přiznané plnění) uspokojena. Proto existuje mechanismus v podobě výkonu rozhodnutí či exekuce, kdy každý z nich provádí rozdílné osoby a podle rozdílných právních předpisů, ale s jedním společným cílem - vymoci pro věřitele plnění, které mu po právu náleží, a kterého se mu ze strany dlužníka „po dobrém“ nedostalo. Nejsou tak obligatorní fází civilního procesu, tzn. fází, která by nutně následovala vždy po nalézacím řízení. Pokud dlužník plní tak, jak bylo v příslušném rozhodnutí určeno, ani vykonávací, ani exekuční řízení, nenastupuje. Možné je to pouze v opačném případě, a to ještě za podmínky, že věřitel sám projeví aktivitu směřující k zahájení takového řízení.

Problematika výkonu rozhodnutí je upraven v zákoně č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád (dále jen „OSŘ“) v části šesté. Výkon rozhodnutí podle § 251 odst. 1 OSŘ provádí soud jakožto orgán veřejné moci (nebo ještě přesněji jakožto státní orgán). Exekuci naopak provádí soudní exekutor, který je v podstatě podnikatelem provádějícím exekuci za úplat, na kterého ale stát přenesl některé své mocenské pravomoci, a jejichž výkon upravil v zákoně č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (dále jen „EŘ“).¹ Jak právní úprava výkonu rozhodnutí, tak právní úprava exekuce, si prošla v historii vývojem. Po vzniku Československé republiky jsme např. recipovali exekuční řád, který ale v roce 1950 nahradil střední občanský soudní řád. Samostatné úpravy se exekuční řízení opět dočkalo až v roce 2001 již zmíněným EŘ. V roce 1963 nabyl účinnosti OSŘ, který např. pozměnil terminologii (z exekuce se stal výkon rozhodnutí), protože lépe přiléhala k tehdejšímu politickému režimu.²

Lze uzavřít, že na našem území platí tzv. *dvoukolejnost* nuceného vymáhání splnění povinnosti. Věřitel si může (až na výjimky) sám vybrat, zda je pro něj výhodnější vymáhat své právo prostřednictvím soudu v rámci vykonávacího řízení či soudního exekutora v rámci řízení exekučního. Tato možnost existuje i tehdy, pokud věřiteli právo na plnění přiznává rozhodčí nález.

¹ KASÍKOVÁ, Martina. In KASÍKOVÁ, Martina a kol. *Exekuční řád. Komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 2 - 3.

² DRÁPAL, Ljubomír. In DRÁPAL, Ljubomír a kol. *Občanský soudní řád I, II Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 2062 - 2063.

1.2 Exekuční titul

Jak jsem zmínila, aby vykonávací/exekuční řízení mohlo vůbec proběhnout, věřitel musí být aktivní a podat k zahájení takového řízení návrh. Jedná se o projev zásady dispoziční, která je pro tato řízení typická. Týká se jak zahájení řízení, tak jeho ukončení, ke kterému dojde mimo jiné vždy, když to navrhne oprávněný.³

Nicméně sama skutečnost, že má věřitel vůči dlužníkovi splatnou pohledávku, nepostačuje. Taková pohledávka musí být totiž přiznána tzv. exekučním titulem, který musí splňovat podmínky formální a materiální vykonatelnosti. Jak OSŘ, tak EŘ vymezují své vlastní exekuční tituly.

1.2.1 Exekuční tituly podle OSŘ

Ve vykonávacím řízení je hlavním exekučním titulem soudní rozhodnutí vydané v občanském soudním řízení (za podmínky, že ukládá povinnost).⁴ Ustanovení § 274 odst. 1 OSŘ vymezuje i jiné tuzemské a cizí exekuční tituly, které jsou způsobilé být podkladem pro konání vykonávacího řízení. Jedná se o vykonatelná rozhodnutí soudů a jiných orgánů činných v trestním řízení, pokud přiznávají právo nebo postihují majetek, vykonatelná rozhodnutí soudů ve správním soudnictví, vykonatelná rozhodnutí rozhodčích komisí a smírů jimi schválených, vykonatelná rozhodnutí státních notářství a dohod jimi schválených, notářské zápisy se svolením k vykonatelnosti sepsané podle zvláštního zákona, vykonatelná rozhodnutí a jiné exekuční tituly orgánů veřejné moci, rozhodnutí orgánů Evropských společenství a konečně o jiná vykonatelná rozhodnutí, schválené smíry a listiny, jejichž soudní výkon připouští zákon. To ovšem neplatí, pokud se jedná o exekuční titul, který se vykonává ve správním nebo daňovém řízení.

Podstatné je, že pod jiná vykonatelná rozhodnutí, schválené smíry a listiny, jejichž soudní výkon připouští zákon (písm. h) řadíme právě rozhodčí nálezy, které tak můžeme uplatnit ve vykonávacím řízení podle části šesté OSŘ.⁵

1.2.2 Exekuční tituly podle EŘ

Jak bylo řečeno, EŘ má své vlastní ustanovení, které vyjmenovává exekuční tituly, které mohou být v exekučním řízení vykonány. Jeho znění není sice zcela totožné se zněním § 274 OSŘ, přesto lze z obsahu obou ustanovení dovodit, že okruh exekučních titulů vykonatelných v rámci výkonu rozhodnutí a exekučního řízení je stejný (tedy kromě exekučních titulů, které se vykonávají podle správního nebo daňového řádu a nemohou být proto vykonány podle OSŘ,

³ DRÁPAL, Ljubomír. In DRÁPAL, Ljubomír a kol.: *Občanský soudní řád I, II...*, s. 2062.

⁴ SMOLÍK, Petr. In SVOBODA, Karel a kol. *Občanský soudní řád*. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 835.

⁵ LEVÝ, Jiří. In SVOBODA, Karel a kol. *Občanský soudní řád...*, s. 963.

nicméně zákon nebrání, aby byly předmětem exekuce podle EŘ).⁶ Ustanovení § 40 odst. 1 EŘ stanovuje, že exekučním titulem je vykonatelné rozhodnutí soudu nebo exekutora, pokud přiznává právo, zavazuje k povinnosti nebo postihuje majetek, vykonatelné rozhodnutí soudu a jiného orgánu činného v trestním řízení, pokud přiznává právo nebo postihuje majetek, vykonatelný rozhodčí nález, notářský zápis se svolením k vykonatelnosti sepsaný podle zvláštního právního předpisu, vykonatelné rozhodnutí a jiný exekuční titul orgánu veřejné moci a jiná vykonatelná rozhodnutí a schválené smíry a listiny, jejichž výkon připouští zákon.

Základním rozdílem ve vymezení exekučních titulů v OSŘ a EŘ tedy je, že zatímco OSŘ uznává rozhodčí nález jako exekuční titul v rámci § 274 odst. 1 písm. h), pod který spadají všechna jiná vykonatelná rozhodnutí, schválené smíry a listiny než ty, které jsou vyjmenovány v písm. a) – g), a jejichž soudní výkon připouští zákon, EŘ rozhodčí nález jako exekuční titul výslovně uvádí. Není tedy nejmenších pochyb, že rozhodčí nález představuje způsobilý exekuční titul také v řízení exekučním.

1.2.3 Formální a materiální vykonatelnost exekučního titulu

Aby mohl být rozhodčí nález vykonán, a to jak soudem ve vykonávacím řízení, tak soudním exekutorem v řízení exekučním, je nutné, aby splňoval požadavky formální a materiální vykonatelnosti (ostatně jako všechny další exekuční tituly). Skutečnost, zda tyto podmínky splňuje, zkoumá soud před samotným nařízením výkonu rozhodnutí, příp. exekuční soud před pověřením a nařízením exekuce.⁷

Soud naopak obecně není oprávněn zabývat se a přezkoumávat věcnou správnost exekučního titulu. Jeho obsahem je vázán a má povinnost z něj vycházet.⁸ Dále se soud v této fázi nezajímá o případné dobrovolné splnění povinnosti povinným, pokud oprávněný tvrdí, že k němu nedošlo. Pokud by se v průběhu výkonu rozhodnutí či exekuce ukázalo, že povinný svou povinnost dobrovolně splnil, bylo by to důvodem pro zastavení vykonávacího/exekučního řízení.⁹

Formální vykonatelnost exekučního titulu znamená, že tento:

- a) byl vydán orgánem, do jehož pravomoci projednání a vydání takového exekučního titulu spadá, a že
- b) je vykonatelný.¹⁰

⁶ KASÍKOVÁ, Martina. In KASÍKOVÁ, Martina a kol. *Exekuční řád...*, s. 210.

⁷ Tamtéž.

⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 14. dubna 1999, sp. zn. 21 Cdo 2020/98. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 13. prosince 2005, sp. zn. 20 Cdo 1152/2005.

⁹ DRÁPAL, Ljubomír. In DRÁPAL, Ljubomír a kol.: *Občanský soudní řád I, II...*, s. 2071.

¹⁰ Tamtéž.

K návrhu na výkon rozhodnutí a k exekučnímu návrhu je potom třeba podle § 261 odst. 2 OSŘ a § 38 odst. 2 EŘ připojit stejnopis nebo úředně ověřený opis exekučního titulu opatřený potvrzením o jeho vykonatelnosti. Tato doložka vykonatelnosti má charakter veřejné listiny a potvrzuje pravdivost údajů v ní uvedených.¹¹

Aby rozhodčí nález dále splňoval požadavky materiální vykonatelnosti, je podle § 261a odst. 1 OSŘ nutné, aby přesně specifikoval:

- a) osobu oprávněnou a povinnou,
- b) rozsah a obsah povinností, k jejichž splnění byl výkon rozhodnutí navržen a
- c) určení lhůty ke splnění povinnosti.

Osoba oprávněná a povinná musí být v rozhodčím nálezu označena takovým způsobem, aby ji nebylo možné zaměnit s jinou osobou.¹² Případné vady v označení těchto osob ovšem neznamenají nevykonatelnost takového exekučního titulu, pokud z něj bez pochybností lze dovodit, komu svědčí právo či povinnost.¹³

Správné vymezení obsahu a rozsahu povinností, které mají být vymoženy, je často předmětem judikatury. Podle Nejvyššího soudu je jejich správné vymezení důležité proto, aby „vykonávací orgán věděl, co vlastně má být vynuceno, a aby nemusel teprve v průběhu vykonávacího řízení zjišťovat, co je obsahem uložené povinnosti. Exekučnímu soudu tedy přísluší posoudit, zda rozhodnutí k výkonu navržené ukládá povinnému povinnost, jež lze vskutku vykonat, tedy např. zda uložená povinnost odpovídá možným způsobům exekuce, zda tato povinnost je konkretizována dostatečně určitě apod., a ačkoli musel mít nalézací soud na zřeteli totéž, nelze vyloučit, že soud exekuční dospěje k jinému závěru a pro nedostatek (materiální) vykonatelnosti předloženého titulu návrh na nařízení výkonu rozhodnutí zamítne.“ Podle Nejvyššího soudu dále fakt, že exekuční titul neobsahuje všechny výše zmíněné předpoklady jeho materiální vykonatelnosti, neznamená, že by byl nevykonatelný, pokud lze chybějící nebo nepřesné údaje doplnit postupem podle § 261a odst. 2 a 3 OSŘ.¹⁴

K vymáhání povinnosti, která nebyla dlužníkem splněna dobrovolně, lze přistoupit až v okamžiku, kdy ji nesplnil, přestože mu k tomu již uběhla lhůta. Proto je nutné, aby tato lhůta byla v exekučním titulu stanovena a dlužník tak měl možnost se s ní seznámit. Ustanovení § 261a odst. 2 OSŘ a § 40 odst. 2 EŘ obsahují fikci pro případ, kdy exekuční titul lhůtu pro splnění povinnosti neobsahuje. Stanovené lhůty jsou stejné - povinnost uloženou exekučním titulem je nutno splnit do tří dnů a, jde-li o vyklizení bytu, do patnácti dnů od právní moci rozhodnutí. S ohledem na § 274 odst. 1 OSŘ se tato fikce ovšem neuplatní u rozhodčího nálezu (použije se

¹¹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. května 2005, sp. zn. 20 Cdo 1257/2004.

¹² KASÍKOVÁ, Martina. In KASÍKOVÁ, Martina a kol. *Exekuční řád...*, s. 210.

¹³ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. srpna 2001, sp. zn. 20 Cdo 1020/99.

¹⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. září 2005, sp. zn. 20 Cdo 1258/2005.

totiž pouze v případě, že exekucním titulem je rozhodnutí vydané v občanském soudním řízení). Z dikce § 40 odst. 2 EŘ lze dovodit, že se fikce uplatní jen v případě rozhodnutí. Nikoli ovšem jakéhokoli rozhodnutí, ale stejně jako v případě OSŘ (ačkoli EŘ žádné ustanovení, které by to výslovně stanovovalo, neobsahuje) pouze v případě rozhodnutí vydaného v občanském soudním řízení. Důvodem je různorodost exekucních titulů, kdy není možné, aby OSŘ a EŘ pravidla stanovená jiným procesním (a zpravidla veřejnoprávním) předpisem měnil.¹⁵ V případě absence stanovení lhůty pro plnění v rozhodčím nález je proto tento ve vykonávacím i exekucním řízení materiálně nevykonatelný.

Pokud tedy soud zjistí, že podmínky formální nebo materiální vykonatelnosti exekucního titulu splněny nejsou, návrh na nařízení jeho výkonu zamítne a pokud i přesto bylo řízení zahájeno, zastaví jej a to i bez návrhu v kterémkoli stadiu řízení.¹⁶

1.3 Rozhodčí nález jako výsledek rozhodčího řízení

Rozhodčí nález tedy představuje exekucní titul vykonatelný jak v soudním vykonávacím řízení, tak v řízení exekucním. Proceduru vydávání rozhodčích nálezů upravuje zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů (dále jen „ZRR“), který je účinný od 1. 1. 1995.

Rozhodčí řízení lze definovat jako „prostředek, v jehož rámci je rozhodování o zájmech jedné nebo více osob svěřeno jedné jiné nebo více jiným osobám - rozhodcům -, které odvozují svou pravomoc od dohody stran (v rámci objektivní a subjektivní arbitrability), nikoli od orgánů státu.“¹⁷ Rozhodčí řízení řadíme do tzv. *Alternative Dispute Resolution* (ADR), tedy náhradních způsobů řešení sporů,¹⁸ které má sloužit k odbřemenění soudů v soukromoprávních věcech.¹⁹ Jak v České republice, tak v zahraničí, zaznamenalo v posledních 15 letech velký rozmach.²⁰

V rozhodčím řízení podle § 2 odst. 1 ZRR rozhoduje buď rozhodce (rozhodci) *ad hoc* nebo stálý rozhodčí soud. Na tom se strany musí domluvit písemně v rozhodčí smlouvě (která má podobu buď smlouvy o rozhodci, která se uzavírá po tom, co mezi stranami vznikl spor, nebo rozhodčí doložky, která se uzavírá pro případ budoucího sporu mezi stranami). Důležitým důsledkem rozhodčí smlouvy je, že strany se jejím prostřednictvím vzdávají projednání jejich sporné věci před soudem, jakožto vykonavatelem veřejné moci. Rozhodci ani stálé rozhodčí

¹⁵ KASÍKOVÁ, Martina. In KASÍKOVÁ, Martina a kol. *Exekucní řád...*, s. 216 - 217.

¹⁶ LEVÝ, Jiří. In SVOBODA, Karel a kol. *Občanský soudní řád...*, s. 885, 887.

¹⁷ BĚLOHLÁVEK, Alexander J. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 8.

¹⁸ BĚLOHLÁVEK, Alexander. Základní otázky náhradních způsobů řešení sporů. In BĚLOHLÁVEK, Alexander, KOVÁŘOVÁ, Daniela (ed.). *Soudní a mimosoudní projednávání sporů (rozhodčí řízení a mediaci)*. Praha: Havlíček Brain Team, 2014, s. 10.

¹⁹ LISSE, Luděk. Je rozhodčí řízení alternativou soudního rozhodování? In BĚLOHLÁVEK, Alexander, KOVÁŘOVÁ, Daniela (ed.). *Soudní a mimosoudní...*, s. 20.

²⁰ BĚLOHLÁVEK: *Zákon o rozhodčím řízení...*, s. 36.

soudy totiž veřejnou moc nevykonávají, stát ji na ně nedelegoval.²¹ Nicméně to neznamená, že by se v rozhodčím řízení neuplatňovalo právo na spravedlivý proces. Rozhodci či stálé rozhodčí soudy jsou totiž jiným orgánem ve smyslu čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod.²² Rozhodci mají povinnost být nestranní a nezávislí.

Spory, ohledně kterých strany mohou platně uzavřít rozhodčí smlouvu, jsou vymezeny v § 2 odst. 1 a 2 ZRŘ. V rozhodčím řízení není možné projednat jiné, než majetkové spory, z čehož zákon ještě vylučuje spory vzniklé v souvislosti s výkonem rozhodnutí a incidenční spory. Další podmínkou je, že k projednání a rozhodnutí takového sporu by jinak byla dána pravomoc soudu nebo jinému orgánu, pokud možnost projednání takové věci v rozhodčím řízení zvláštní zákon stanoví. O předmětu sporu musí být podle § 2 odst. 2 ZRŘ možné uzavřít smír.

Základními předpoklady pro to, aby se tedy rozhodčí řízení ohledně sporu mezi stranami mohlo konat, je jednak to, že zákon projednání takového sporu v rozhodčím řízení připouští (objektivní arbitrabilita), jednak existence platné rozhodčí smlouvy (subjektivní arbitrabilita).²³ Samotný efekt rozhodčí smlouvy přichází obvykle se zpožděním pěti až deseti let.²⁴

²¹ LISSE, Luděk. K právní povaze rozhodčího řízení. *Právní rozhledy*, 2011, č. 15, s. 558.

²² Nález Ústavního soudu ze dne 8. března 2011, sp. zn. I. ÚS 3227/07.

²³ BĚLOHLÁVEK: *Zákon o rozhodčím řízení...*, s. 105.

²⁴ BĚLOHLÁVEK, Alexander. K některým otázkám rozhodcovské funkce. In BĚLOHLÁVEK, Alexander, KOVÁŘOVÁ, Daniela (ed.). *Soudní a mimosoudní...*, s. 20.

2 Rozhodčí nález jako exekuční titul

Ustanovení § 28 odst. 2 ZRR stanoví, že rozhodčí nález, který nelze přezkoumat jinými rozhodci, nebo u něhož marně uplynula lhůta k podání žádosti o takový přezkum, nabývá dnem doručení účinku pravomocného soudního rozhodnutí a je soudně vykonatelný. Toto ustanovení je důležité z toho důvodu, že ve spojení s § 274 odst. 1 písm. h) OSŘ, které umožňuje vykonat i jiná vykonatelná rozhodnutí než ta, která jsou uvedena v písm. a) - g), za podmínky, že jejich soudní výkon připouští zákon, je právě tím zákonným ustanovením, který soudní výkon rozhodčích nálezů umožňuje. Jak jsem uvedla v předchozí kapitole, EŘ naopak rozhodčí nález jako jeden z exekučních titulů výslovně uvádí.

2.1 Charakter rozhodčího nálezu

Názor na povahu rozhodčího řízení si v České republice prošel vývojem. Doktrína postupně vyvinula čtyři teorie rozhodčího řízení – teorii smluvní, jurisdikční, smíšenou a autonomní.²⁵ S podřazením rozhodčího řízení pod některou z těchto teorií souvisí také to, jak je názíráno na rozhodčí nález, který je vyústěním tohoto řízení.

V roce 2002 vydal Ústavní soud (dále jen „ÚS“) usnesení,²⁶ ve kterém se přiklonil ke zmíněné smluvní teorii.²⁷ Vyjádřil v něm totiž názor, že rozhodčí řízení není řízením nalézacím, protože rozhodci pouze „vyjasňují, staví napevno, obsah dohody stran, narovnávají právní vztah“ v jejich zastoupení. Moc rozhodců vychází ze soukromé moci stran, nikoli z delegované moci státu a rozhodčí nálezy tak nejsou rozhodnutím orgánu veřejné moci. Strany se uzavřením rozhodčí smlouvy vzdávají práva na projednání své věci nezávislým a nestranným soudem ve smyslu čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod. Co se týče povahy rozhodčího nálezu, tento je podle ÚS činností narovnávací ve smyslu § 585 občanského zákoníku, je kvalifikovanou formou závazku a je závazný.

Toto usnesení ÚS bylo odbornou teorií podrobena velké kritice.²⁸ Ústavní soud, stejně jako obecné soudy, se na něj i přesto po několik let opakovaně odvolával také v dalších svých rozhodnutích týkajících se rozhodčího řízení. U obecných soudů to byla paradoxní situace, když zároveň na rozhodčí řízení kladly požadavek, aby v něm byly dodržovány stejné standardy jako v soudním řízení nalézacím a zacházely s ním tak ve skutečnosti jako s alternativou řízení soudního.²⁹ De facto tak soudy aplikovaly teorii jurisdikční, nikoli smluvní.³⁰

²⁵ BĚLOHLÁVEK: *Zákon o rozhodčím řízení...*, s. 10 - 11, s. 30.

²⁶ Usnesení Ústavního soudu ze dne 15. června 2002, sp. zn. IV. ÚS 174/02.

²⁷ PECHA, Richard. K právní povaze rozhodčích nálezů. *Bulletin advokacie*, 2003, č. 5, s. 42.

²⁸ BĚLOHLÁVEK: *Zákon o rozhodčím řízení...*, s. 53. Kritický postoj dále zastává např. PECHA: *K právní povaze...*, s. 42 - 46 nebo LISSE: *K právní povaze rozhodčího...*, s. 552 - 556.

²⁹ BĚLOHLÁVEK: *Zákon o rozhodčím řízení...*, s. 47.

³⁰ Tamtéž, s. 53.

ÚS tuto koncepci zastával a judikoval až do roku 2011. Nález ÚS sp. zn. I. ÚS 3227/07 však znamenal skutečný přelom v nazírání na povahu rozhodčího řízení. ÚS se v něm přiklonil k teorii jurisdikční. Rozhodčí řízení je podle ÚS nově řízením nalézacím, je druhem civilního procesu a liší se pouze tím, že toto řízení řídí a rozhoduje v něm namísto soudu rozhodce či stálý rozhodčí soud. Zákon rozhodčímu nálezu přiznává účinek pravomocného soudního rozhodnutí, a proto totožnou věc není možné znovu projednat před soudem (překážka *rei iudicatae*). Rozhodci a stálé rozhodčí soudy mají i nadále charakter soukromých osob, nejsou orgánem moci veřejné, a proto jejich rozhodnutí nemohou být předmětem ústavní stížnosti. Rozhodci a stálé rozhodčí soudy jsou však „jiným orgánem“ ve smyslu čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod a mají tak povinnost aplikovat platné právo.³¹

S tímto názorem se hned v následujícím roce ztotožnil Nejvyšší soud (dále jen „NS“), když potvrdil, že rozhodčí nález nevytváří nový závazkový vztah mezi stranami sporu, nýbrž je závazným rozhodnutím deklaratorní povahy. NS ve svém usnesení zmiňuje, že si je vědom posunu judikatury ÚS stran povahy rozhodčího řízení, která doznala „nikoli nevýznamné změny“, když se odklonila od smluvní teorie k teorii jurisdikční. Také potvrzuje, že tento názor ale již dříve zastávala nemalá část literatury.³²

2.2 Doručení rozhodčího nálezu jako podmínka nabytí právní moci a (formální) vykonatelnosti

Jestliže jsou v rozhodčím řízení objasněny všechny skutkové a právní otázky, nebo jestliže se strany dohodly na smírném vyřešení sporu a podle § 24 odst. 2 ZŘŘ požádají o uzavření smíru, je možné vydat rozhodčí nález. Tímto se rozhoduje ve věci samé nebo má-li být uložena jakákoli povinnost (např. povinnost k náhradě nákladů řízení), jinak by nebylo možné ji vykonat (právní moci a tedy i vykonatelnosti totiž nabývá výlučně pouze rozhodčí nález, nikoli usnesení o skončení řízení).³³

Aniž by byl rozhodčí nález doručen stranám, nemůže nabýt právní moci a vykonatelnosti a nemůže se tak stát způsobilým exekučním titulem. Právní moc a vykonatelnost je tak podmíněna účinným doručením rozhodčího nálezu stranám. Rozhodčí nález se tímto okamžikem stává obdobou soudního rozhodnutí co do účinků podle § 159a aj. OSŘ. Je tedy nejen vykonatelným titulem, ale také díky němu vzniká překážka věci rozsouzené a jeho výrok je závazný nejen pro strany (*inter partes*), ale také pro všechny orgány.³⁴

³¹ Nález Ústavního soudu ze dne 8. března 2011, sp. zn. I. ÚS 3227/07.

³² Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. srpna 2012, sp. zn. 20 Cdo 2487/2010.

³³ BĚLOHLÁVEK: *Zákon o rozhodčím řízení...*, s. 830, s. 1002.

³⁴ Podrobněji k doručování rozhodčích nálezu a jeho účinkům BĚLOHLÁVEK: *Zákon o rozhodčím řízení...*, s. 1002 - 1006.

ZRR neobsahuje zvláštní úpravu pro doručování rozhodčích nálezů a jiných písemností vydaných v rozhodčím řízení. Vystala proto otázka, zda si strany mohou samy dohodnout, jakým způsobem jim bude v řízení doručováno, pokud takto dohodnutá pravidla budou odchylná od pravidel pro doručování v OSŘ. NS se k této otázce ve svém usnesení z roku 2007 vyjádřil negativně. Pokud jsou rozhodčímu nálezu přiznávány stejné účinky jako soudnímu rozhodnutí (právní moc, vykonatelnost), je podle NS nutné dodržet také stejná pravidla pro jeho doručení podle § 45 a násl. OSŘ.³⁵ Tento judikát kritizoval např. Jan Kocina, rozhodce Rozhodčího soudu při Hospodářské komoře České republiky, když podle něj je „značně problematický a [...] pravděpodobně ovlivněn nepochopením podstaty a účelu rozhodčího řízení.“ Smluvní vůle stran by měla být respektována v průběhu celého rozhodčího řízení. Analogie doručování podle OSŘ přichází v úvahu pouze v tom případě, když si strany v rozhodčí smlouvě neurčí odchylná pravidla.³⁶

Judikatura NS se v tomto duchu odvíjela i nadále, přestože s ní teorie opět vyjádřila nesouhlas, protože ve srovnání se zahraničím šla naprosto opačným směrem.³⁷ NS ve svých následujících rozhodnutích opakoval svůj názor, že doručování stranám v rozhodčím řízení není součástí postupu, kterým rozhodci vedou řízení podle § 19 odst. 1, 2 ZRR, jehož procesní pravidla si strany mohou určit. Doručení rozhodčího nálezu následuje až po skončení řízení, které nastává v okamžiku vydání rozhodčího nálezu. Strany ale mohou disponovat s pravidly postupu řízení pouze od jeho zahájení do jeho skončení. Pravidla pro doručování, které následuje až po skončení řízení, si tak zásadně upravit nemohou.³⁸

S novelou ZRR z roku 2012³⁹ se ovšem tato otázka stala bezpředmětnou. Rozhodčí řízení totiž nekončí vydáním rozhodčího nálezu, ale nově až právní mocí rozhodčího nálezu (příp. doručením usnesení v těch případech, kdy se nevydává rozhodčí nález). Vzhledem k tomu, že právní moci rozhodčí nález nemůže nabýt, aniž by byl stranám doručen, spadá tak doručování do fáze před skončením rozhodčího řízení a strany si jej tak mohou podle § 19 odst. 1, 2 ZRR upravit dle své libosti (jedná se o postup v řízení).⁴⁰ NS již tuto změnu do své judikatury promítl, když potvrdil, že „je třeba zjistit, zda se účastníci dohodli na způsobu doručování rozhodčího

³⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. dubna 2007, sp. zn. 20 Cdo 1612/2006.

³⁶ KOCINA, Jan. Rozhodčí nález jako exekuční titul a jeho doručení. *Právní rozhledy*, 2008, č. 15, s. 569.

³⁷ BĚLOHLÁVEK: *Zákon o rozhodčím řízení...*, s. 837.

³⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. května 2007, sp. zn. 20 Cdo 1987/2006, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. května 2007, sp. zn. 20 Cdo 2726/2006 nebo usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. března 2008, sp. zn. 20 Cdo 3074/2006.

³⁹ Tzv. euronovela ZRR byla provedena zákonem č. 19/2012 Sb. s účinností od 1. 4. 2012.

⁴⁰ BĚLOHLÁVEK: *Zákon o rozhodčím řízení...*, s. 837.

nález; nedošlo-li k dohodě, je třeba vycházet z ustanovení občanského soudního řádu, jež se doručování písemností týká⁴¹.

S účinností od 1. 1. 2014 byl ovšem do ZRŘ vložen § 19a,⁴² který je označen jako adresa pro doručování. Upravuje adresy, na které se doručí písemnost v rozhodčím řízení. V důvodové zprávě k tomuto paragrafu není žádný komentář, neexistuje prozatím ani žádná judikatura, která by osvětlila povahu tohoto ustanovení. Patrně se lze domnívat, že ZRŘ nově obsahuje speciální úpravu doručování písemností v rozhodčím řízení. Pokud se strany nedohodnou na způsobu doručování v rozhodčí smlouvě samy, použije se tato úprava; to ovšem nevylučuje použití pravidel pro doručování obsažených v OSŘ stran otázek, které ZRŘ neupravuje. Nutno dodat, že jich pravděpodobně nebude málo, když OSŘ ve srovnání s ZRŘ poskytuje mnohem podrobnější úpravu doručování.

U jiných exekučních titulů si není možné jejich doručení takto dohodnout. Např. pro doručení soudního rozhodnutí platí striktně pravidla pro doručování podle OSŘ (§ 45 a násl.), zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád) (§ 62 a násl.), zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní (§ 42) nebo kupříkladu notářský zápis se svolením k vykonatelnosti se ani nedoručuje, resp. nikomu nevydává, protože musí být bez zbytečného odkladu po jeho vyhotovení uložen do kovové skříně pod uzávěrou.⁴³ Autonomie vůle stran rozhodčího řízení je tak velice široká a uplatní se i při výběru nejvhodnějšího způsobu doručení rozhodčího nálezu stranám.

2.3 Doložka právní moci vs. doložka vykonatelnosti

Ustanovení § 28 odst. 1 ZRŘ stanovuje, že písemný rozhodčí nález musí být doručen stranám a po doručení opatřen doložkou o právní moci. Doložka právní moci je „osvědčení (potvrzení), z něhož vyplývá, že rozhodčí nález nabyl podle § 28 odst. 2 RozŘ právní moci určitého dne a tohoto dne způsobuje účinky jako rozhodnutí soudu.“⁴⁴

Tato doložka se obvykle vyznačuje přímo na titulní straně rozhodčího nálezu. Musí být vlastnoručně podepsána rozhodcem, který rozhodčí nález vydal. Pokud jich v konkrétním sporu rozhodovalo více, postačí, pokud ji podepíše předseda senátu.

Z dikce zákona tak vyplývá, že rozhodčí nález se opatřuje pouze doložkou o právní moci, nikoli doložkou o vykonatelnosti, která nastává v důsledku nabytí rozhodčího nálezu právní moci (rozhodčí nález nemůže být nikdy předběžně vykonatelný, tedy vykonatelný bez ohledu na nabytí

⁴¹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. května 2014, sp. zn. 30 Cdo 3678/2013.

⁴² K této novele ZRŘ došlo zákonem č. 303/2013 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím rekodifikace soukromého práva.

⁴³ § 98 odst. 2, § 101 zákona č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád) (dále jen „NotŘ“).

⁴⁴ BĚLOHLÁVEK: *Zákon o rozhodčím řízení...*, s. 1000.

právní moci). Ustanovení § 261 odst. 2 OSŘ a § 38 odst. 2 EŘ ovšem vyžadují připojit k návrhu na výkon rozhodnutí (exekučnímu návrhu) stejnopis rozhodnutí opatřený potvrzením o jeho vykonatelnosti (příp. originál nebo úředně ověřenou kopii exekučního titulu opatřeného potvrzením o jeho vykonatelnosti). Ustanovení § 41 EŘ stanoví, že tímto potvrzením opatří rozhodčí nález orgán, který ho vydal (příp. schválil smír). ZŘŘ ovšem neopravňuje rozhodce k opatření rozhodčího nálezu i potvrzením o vykonatelnosti. Musí to být proto [exekuční] soud, kdo se bude zabývat vykonatelností rozhodčího nálezu a to jako předběžnou otázkou. Pokud exekutorovi vydá pověření podle § 43a EŘ, nahrazuje jím doložku vykonatelnosti (pokud by totiž shledal, že rozhodčí nález vykonatelný není, pověření by přirozeně vydat nemohl).⁴⁵

2.4 Srovnání rozhodčího nálezu s notářským zápisem se svolením k vykonatelnosti

Notářský zápis se svolením k vykonatelnosti je stejně jako rozhodčí nález exekučním titulem jak ve vykonávacím, tak v exekučním řízení (§ 274 odst. 1 písm. e) OSŘ, § 40 odst. 1 písm. d) EŘ). Rozhodla jsem se pro zajímavost tyto dva typy exekučních titulů srovnat. Notářský zápis jsem si zvolila proto, že ani on, ani rozhodčí nález, pravděpodobně nejsou tak frekventovaným exekučním titulem jako např. rozhodnutí soudu, což je jim při tomto porovnání společné, ačkoli to neznamená, že by jejich četnost byla stejná.⁴⁶

NotŘ zná tři formy notářského zápisu se svolením k vykonatelnosti. Ustanovení § 71a odst. 1 upravuje notářský zápis o právním jednání, ve kterém se účastník zaváže splnit peněžitý dluh vyplývající ze zakládaného závazkového právního vztahu (např. kupní smlouvy) druhému účastníku. V § 71a odst. 2 je vymezen notářský zápis, ve kterém dlužník uznává svůj peněžitý dluh. Rozdíl oproti první formě notářského zápisu spočívá v tom, že se jej účastní pouze dlužník, což znamená jisté pohodlí pro věřitele, a že závazkový právní vztah mezi ním a věřitelem v té době již existuje. Konečně § 71b upravuje notářský zápis, jehož obsahem je dohoda, ve které se jeden účastník zaváže druhému účastníkovi splnit pohledávku vyplývající ze závazkového právního vztahu. Stejně jako ve druhém případě, musí závazkový právní vztah mezi věřitelem a dlužníkem v době sepsání notářského zápisu již existovat.⁴⁷

To, co všechny tři formy notářského zápisu spojuje, je svolení k vykonatelnosti, které uděluje zavázaná osoba. Svolení k vykonatelnosti znamená, že dlužník svoluje k nařízení výkonu či k exekuci notářského zápisu a k tomu, aby byl exekučním titulem v případě, že svou povinnost, uvedenou v notářském zápise, včas a řádně nesplní. Bez něj se notářský zápis exekučním titulem

⁴⁵ BĚLOHLÁVEK: *Zákon o rozhodčím řízení...*, s. 1002, s. 1004.

⁴⁶ Soudím tak ovšem pouze ze své praxe, přesná čísla frekvence těchto dvou druhů exekučních titulů mezi sebou navzájem a v jejich porovnání se soudním rozhodnutím, mi nejsou známa.

⁴⁷ BUREŠ, Jan. Notářský zápis se svolením k vykonatelnosti. *Ad Notam*, 2013, č. 2, s. 29 - 30.

stát nemůže (to platí pro všechny jeho tři formy).⁴⁸ Titulem pro výkon rozhodnutí či exekuci je přitom pouze takový notářský zápis, nikoli hmotněprávní úkon.⁴⁹

Společné pro rozhodčí nález a notářský zápis je fakt, že je věřitel může mít k dispozici velmi rychle (na rozdíl třeba od soudního rozhodnutí, jehož vydání může trvat roky). V případě notářského zápisu neprobíhá žádné nalézací řízení.⁵⁰ V případě rozhodčího nálezu sice nalézací řízení probíhá, ale obecně je za jednu z jeho největších výhod, v porovnání s nalézacím řízením soudním, považována právě rychlost jeho vydání.

Jinak ale převažují spíše odlišnosti mezi těmito dvěma exekučními tituly. Jak již bylo řečeno, v notářském zápisu musí dlužník k jeho vykonatelnosti svolit, jinak věřiteli nemůže jako exekuční titul sloužit. V případě rozhodčího nálezu vykonatelnost (spolu s právní mocí) nastupuje zcela automaticky. Rozhodčí nález dále nabývá závaznosti pro jeho účastníky a všechny orgány a představuje překážku věci rozsouzené. Notářský zápis naopak účinkem právní moci ani závaznosti vybaven není,⁵¹ protože nemá charakter rozhodnutí, a tak ani nezakládá překážku *rei iudicatae*.⁵²

Při zkoumání notářského zápisu soudem za účelem nařízení výkonu rozhodnutí či pověření exekutora vedením exekuce, není soud zásadně oprávněn notářský zápis zkoumat věcně. Soud tedy nezjišťuje, zda tento zápis je v souladu se závazkovým právním vztahem mezi jeho účastníky, zajímá jej pouze to, zda obsahuje všechny náležitosti, které NotŘ stanoví.⁵³ Pokud by výkon či exekuce notářského zápisu se svolením k vykonatelnosti byla nařízena a ukázalo-li by se, že oprávněný podle hmotného práva na plnění nárok nemá nebo že jeho nárok byl již uspokojen, bylo by to důvodem pro zastavení těchto řízení.⁵⁴

⁴⁸ BUREŠ: *Notářský zápis se svolením...*, s. 29, s. 31.

⁴⁹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. září 2000, sp. zn. 20 Cdo 813/98.

⁵⁰ Rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 17. června 1998, sp. zn. 44 Co 249/98.

⁵¹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. června 2004, sp. zn. 20 Cdo 977/2003.

⁵² Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 10. října 2000, sp. zn. 21 Cdo 267/2000.

⁵³ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. srpna 2006, sp. zn. 20 Cdo 968/2005.

⁵⁴ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 10. října 2000, sp. zn. 21 Cdo 267/2000. BARTOŠ, Jirí. Exekuce nařízená na základě notářského zápisu se svolením k vykonatelnosti. *Ad Notam*, 2011, č. 4, s. 13.

3 Zahájení výkonu/exekuce rozhodčího nálezů

Pokud se obě smluvní strany závazkového právního vztahu dohodly na rozhodčí smlouvě, na jejímž základě následně proběhlo rozhodčí řízení, ze kterého vzešel rozhodčí nález, a pokud dlužník nesplnil povinnost, která mu jeho prostřednictvím byla uložena, může se věřitel s takovým rozhodčím nálezem obrátit na soud či soudního exekutora. Právě tato skutečnost (nesplnění povinnosti uložené v rozhodčím nálezu) vytváří vztah mezi rozhodčím nálezem (resp. rozhodčím řízením) a vykonávacím/exekučním řízením. Bez rozhodčího nálezů jakožto exekučního titulu by vykonávací ani exekuční řízení proběhnout nemohlo. Rozhodčí nález by zase bez existence těchto řízení v případě, že by uložil povinnost nepoctivému či laxnímu dlužníkovi, byl pouhým kusem papíru, který by nebyl s to věřiteli zaručit, že jeho, z něj plynoucí pohledávka, bude uspokojena. Vzájemné propojení těchto dvou civilněprocesních řízení ovšem není automatické - nastane pouze tehdy, pokud věřitel, v souladu se zásadou dispoziční, vyvine sám po skončení rozhodčího řízení aktivitu směřující k zahájení vykonávacího či exekučního řízení.

Pokud se tedy věřitel rozhodne takové řízení zahájit, podá soudu návrh na nařízení výkonu rozhodnutí podle § 261 odst. 1 OSŘ (v případě, že se rozhodne vymoci svou pohledávku v řízení vykonávacím) nebo exekuční návrh kterémukoli soudnímu exekutorovi podle § 37 odst. 1 EŘ, (pokud se rozhodne pro řízení exekuční) a připojí daný rozhodčí nález. Exekuční soud před pověřením soudního exekutora vedením exekuce zkoumá, zda rozhodčí nález „byl vydán orgánem, který k tomu měl pravomoc, zda oprávněný a povinný jsou věcně legitimováni, zda exekuční titul je vykonatelný po stránce formální a materiální a zda právo není prekludováno.“⁵⁵ Před nařízením soudního výkonu rozhodčího nálezů soud navíc zkoumá ještě to, zda je exekuce navrhována v rozsahu, který stačí k uspokojení oprávněného, zda k vydobytí peněžité pohledávky nestačí jiný způsob výkonu rozhodnutí a zda není navržený způsob zřejmě nevhodný. Podstatné je, aby tyto podmínky byly splněny v době podání exekučního návrhu či návrhu na výkon rozhodčího nálezů.⁵⁶

Splnění podmínky formální vykonatelnosti rozhodčího nálezů znamená, že tento byl vydán oprávněným orgánem, a že je vykonatelný ve smyslu § 28 odst. 2 ZRR. Soud ale není potvrzením o vykonatelnosti, resp. potvrzením o právní moci u rozhodčího nálezů, vázán. Zda je tato podmínka splněna, je oprávněn sám přezkoumat.⁵⁷ Přezkum vykonatelnosti nepředstavuje přezkum rozhodčího nálezů jako takového.⁵⁸

⁵⁵ Usnesení Krajského soudu v Ostravě – pobočka v Olomouci ze dne 29. května 2008, sp. zn. 40 Co 594/2008.

⁵⁶ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. dubna 2008, sp. zn. 20 Cdo 5401/2007.

⁵⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. června 2009, sp. zn. 20 Cdo 2909/2007.

⁵⁸ KOCINA: *Rozhodčí nález jako exekuční titul...*, s. 570.

Podmínky materiální vykonatelnosti rozhodčího nálezů jsou zase splněny tehdy, pokud je v něm oprávněný a povinný řádně označen, rozhodčí nález obsahuje přesnou specifikaci povinnosti k plnění, její obsah a rozsah.⁵⁹ Jak jsem uvedla v kapitole 1.2.3, pro naplnění požadavků materiální vykonatelnosti je rovněž nutné, aby rozhodčí nález obsahoval lhůtu, ve které je dlužník povinen jemu uloženou povinnost splnit (tzv. *pariční lhůta*). Nařídít výkon rozhodčího nálezů či pověřit exekutora vedením exekuce je totiž možné až v okamžiku, kdy tato lhůta uplyne a ze strany dlužníka k plnění nedojde. ZRŘ nemá ustanovení, které by délku pariční lhůty upravovalo. Proto je možné analogicky aplikovat § 160 odst. 1 a 2 OSŘ. Tuto lhůtu však není možné zkrátit oproti návrhu oprávněného. V případě, že by rozhodčí nález lhůtu k plnění neobsahoval, byl by materiálně nevykonatelný (fikce lhůty k plnění pro exekuční tituly obsažená v OSŘ a EŘ se neuplatní, viz kapitola 1.2.3).⁶⁰

Soud naopak ve vykonávacím ani exekučním řízení není oprávněn zabývat se věcnou správností rozhodčího nálezů (zda byl správně a úplně zjištěn skutkový stav, zda byla věc správně posouzena po právní stránce), což ostatně platí pro všechny exekuční tituly. [Exekuční] soud je obsahem rozhodčího nálezů vázán a má povinnost z něj vycházet.⁶¹ S ohledem na povahu rozhodčího řízení, nemožnost věcného přezkumu rozhodčího nálezů platí obecně také pro soud v řízení nalézacím (resp. v řízení o zrušení rozhodčího nálezů). Z tohoto pravidla ovšem existují výjimky, a to jednak výjimky stanovené explicitně zákonem, jednak výjimka vytvořená judikaturou, které ve své podstatě umožňují rozhodčí nález věcně přezkoumat. To může mít samozřejmě dopad i na vykonávací a exekuční řízení, která by se v případě zrušení rozhodčího nálezů po jeho předchozím věcném přezkumu konat nemohla, protože by již dále neexistoval tento vykonatelný exekuční titul, který je pro jejich zahájení nezbytný.

3.1 Věcný přezkum rozhodčího nálezů v řízení nalézacím

Rozhodčí řízení je zásadně jednoinstanční (na rozdíl od řízení soudního), a proto proti rozhodčímu nálezů není možné uplatnit řádný ani mimořádný opravný prostředek. Rozhodčí nález je ale možné podrobit přezkumu po procesní i věcné stránce jinými rozhodci, avšak pouze za předpokladu, že si to strany v rozhodčí smlouvě podle § 27 ZRŘ ujednaly. Ve své podstatě se potom jedná o opravný prostředek.⁶²

⁵⁹ Usnesení Krajského soudu v Ostravě – pobočka v Olomouci ze dne 29. května 2008, sp. zn. 40 Co 594/2008.

⁶⁰ BĚLOHLÁVEK: *Zákon o rozhodčím řízení...*, s. 834 - 835.

⁶¹ Usnesení Krajského soudu v Ostravě – pobočka v Olomouci ze dne 29. května 2008, sp. zn. 40 Co 594/2008. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. října 2009, sp. zn. 20 Cdo 1188/2008. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. března 2010, sp. zn. 20 Cdo 636/2008.

⁶² BĚLOHLÁVEK: *Zákon o rozhodčím řízení...*, s. 1060. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. ledna 2012, sp. zn. 23 Cdo 2950/2010.

Zrušení rozhodčího nálezu soudem podle § 31 a násl. ZRŘ tak není ani řádným, ani mimořádným opravným prostředkem. Účelem tohoto institutu je zjistit, zda byly splněny „základní podmínky pro projednání a rozhodnutí věci před rozhodci“ dříve, než v řízení vykonávacím či exekučním. Obecný soud tím uplatňuje svou kontrolní funkci vůči řízení rozhodčímu, nicméně tato se vztahuje pouze na kontrolu plnění procesních podmínek a standardů. Obecný soud, jak jsem již zmínila, není oprávněn přezkoumávat věcnou správnost rozhodčího nálezu,⁶³ protože tím by celá úprava rozhodčího řízení pozbyla svého smyslu.⁶⁴

V souvislosti s již zmíněnou euronovelou ZRŘ však došlo k prolomení tohoto pravidla. Ustanovení § 31 ZRŘ doplněné o písm. g) umožňuje podat soudu návrh na zrušení rozhodčího nálezu, jestliže rozhodce nebo stálý rozhodčí soud rozhodoval spor ze spotřebitelské smlouvy v rozporu s právními předpisy stanovenými na ochranu spotřebitele nebo ve zjevném rozporu s dobrými mravy nebo veřejným pořádkem. Toto diskutabilní ustanovení bylo do ZRŘ vloženo z důvodu širší ochrany spotřebitele.⁶⁵ De facto tak soud v nalézacím řízení může ze zákona rozhodčí nález meritorně přezkoumávat (nicméně pouze z těchto důvodů).

Věcný přezkum rozhodčího nálezu je tedy možný pouze ve spotřebitelských sporech.⁶⁶ Ve své podstatě se jedná o trojinstanční řízení ve spotřebitelských sporech, o kterých bylo rozhodnuto v rozhodčím řízení – po řízení rozhodčím následuje řízení před obecným soudem o zrušení rozhodčího nálezu a proti tomuto rozhodnutí není vyloučeno ani podání odvolání v řízení odvolacím. Ve svém důsledku ale takový postup může narušit rychlost rozhodčího řízení, resp. rychlost vydání vykonatelného exekučního titulu, která je pro něj charakteristická a také potlačit „poslání“ rozhodčího řízení, kterým je pomoc k odbřemenění soudů.⁶⁷

Rozhodčí nález vydaný ve spotřebitelském sporu není možné přezkoumávat jako celek. Přezkum se omezuje na zákonem zakotvené důvody. Řízení o zrušení rozhodčího nálezu probíhá v rámci nalézacího řízení, nikoli v rámci řízení vykonávacího nebo exekučního, ve kterých [exekuční] soud není oprávněn rozhodčí nález rušit a tedy ani zabývat se jeho věcnou správností z výše zmíněných důvodů.⁶⁸

⁶³ BĚLOHLÁVEK: *Zákon o rozhodčím řízení...*, s. 28, s. 1060 - 1061.

⁶⁴ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. října 2009, sp. zn. 33 Cdo 2675/2007.

⁶⁵ LISSE, Luděk. In LISSE, Luděk a kol. *Euronovela zákona o rozhodčím řízení s judikaturou*. 1. vydání. Praha: Ústav práva a právní vědy, o.p.s., 2012, s. 54.

⁶⁶ Podle § 419 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále jen „občanský zákoník“) je spotřebitelem každý člověk, který mimo rámec své podnikatelské činnosti nebo mimo rámec samostatného výkonu svého povolání uzavírá smlouvu s podnikatelem nebo s ním jinak jedná.

⁶⁷ JENERÁL, Jaroslav. *Malé zamýšlení nad současným zněním zákona o rozhodčím řízení* [online]. epravo.cz, 11. prosince 2012 [cit. 9. února 2015]. Dostupné na <<http://www.epravo.cz/top/clanky/male-zamysleni-nad-soucasnym-zenim-zakona-o-rozhodcim-rizeni-87223.html>>.

⁶⁸ LISSE, Luděk. *Věcný přezkum rozhodčího nálezu soudem a přezkum platnosti rozhodčí doložky v aktuální judikatuře* [online]. epravo.cz, 30. prosince 2014 [cit. 9. února 2015]. Dostupné na <<http://www.epravo.cz/top/clanky/vecny-prezkum-rozhodciho-nalezu-soudem-a-prezkum-platnosti-rozhodci-dolozky-v-aktualni-judikature-96294.html>>.

Spotřebiteli je navíc zákonem poskytováno ještě další privilegium. Pokud návrh na zrušení rozhodčího nálezu podle § 31 písm. g) ZRR podá, soud podle § 32 odst. 3 ZRR *ex offio* přezkoumá, zda nejsou dány důvody pro odložení jeho vykonatelnosti do sedmi dnů od podání návrhu, kdy po tuto dobu nelze rozhodčí nález vykonat (v případě, že by se nejednalo o spotřebitele, bylo by možné vykonatelnost rozhodčího nálezu odložit pouze na návrh). Pokud by soud vykonatelnost rozhodčího nálezu odložil, znamenalo by to nemožnost podrobit jej výkonu rozhodnutí či exekuci.⁶⁹ Tím řízení o zrušení rozhodčího nálezu z důvodu jeho rozporu se zákonem, může zasáhnout do zahájeného vykonávacího či exekučního řízení.

Judikatura NS nicméně zakotvila další důvod pro meritorní přezkum rozhodčího nálezu v řízení o jeho zrušení.⁷⁰ Jde o jistý trend, který se objevuje zhruba od roku 2010. Podle ní má rozhodce povinnost v rozhodčím nálezu odůvodnit, proč v rozhodčím řízení odmítl provést ten který důkaz. Hodnotit provádění důkazů rozhodci však bylo soudům vždy zapovězeno, protože se prakticky jedná o posuzování věci samé. Profesor Alexander J. Bělohlávek uvádí, že paradoxně „riziko zrušení rozhodčího nálezu se snižuje tím, čím více důkazů rozhodci provedou, bez ohledu na to, zda vůbec a jak je budou hodnotit“. To je ovšem v rozporu se základními zásadami rozhodčího řízení, a to zásadou rychlosti a zásadou autonomie rozhodců. Navíc striktní aplikace požadavků vyplývajících z OSŘ i na řízení rozhodčí, není nikde jinde v zahraničí známa.⁷¹

3.2 Přezkum rozhodčí doložky v řízení vykonávacím/exekučním

Jak jsem již zmínila v úvodu 3. kapitoly, (exekuční) soud se při přezkumu rozhodčího nálezu stran naplnění formálních podmínek jeho vykonatelnosti, zabývá také tím, zda byl vydán k tomu oprávněným orgánem. Jedinou možností, jak splnění této podmínky ověřit, je seznámit se s textem rozhodčí smlouvy (resp. rozhodčí doložky, která je převažujícím typem rozhodčí smlouvy), která vydání rozhodčího nálezu předcházela. Její platnost či neplatnost, resp. vliv její platnosti či neplatnosti na pravomoc rozhodce spor rozhodnout, se potom promítne v tom, zda výkon či exekuce rozhodčího nálezu budou vůbec nařízeny nebo zda v nich bude moci být pokračováno. Platností rozhodčí doložky se totiž soud může zabývat kdykoli v průběhu již zahájeného vykonávacího/exekučního řízení.⁷² Možnost provedení takového přezkumu ve vykonávacím či exekučním řízení vychází čistě z judikatury.⁷³ Jak judikatura ÚS, tak judikatura NS, na toto téma je velmi bohatá. Rozhodovací činnost obou soudů se v průběhu let vyvíjela

⁶⁹ BĚLOHLÁVEK: *Zákon o rozhodčím řízení...*, s. 1006.

⁷⁰ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. května 2010, sp. zn. 23 Cdo 3749/2008.

⁷¹ BĚLOHLÁVEK, Alexander. Základní otázky náhradních způsobů řešení sporů. In BĚLOHLÁVEK, Alexander, KOVÁŘOVÁ, Daniela (ed.). *Soudní a mimosoudní...*, s. 10.

⁷² PARÍZEK, Igor. K platnosti rozhodčí doložky u nespotebitele. *Právní rozhledy*, 2014, č. 17, s. 599.

⁷³ Nález Ústavního soudu ze dne 3. dubna 2012, sp. zn. IV. ÚS 2735/11. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 10. července 2013, sp. zn. 31 Cdo 958/2012.

a odkláněla od dříve vydaných rozhodnutí. Tímto se výkon/exekuce rozhodčích nálezů odlišuje od výkonu/exekuce jiných exekučních titulů, když žádný z nich neobsahuje rozhodčí doložku a skutečnost, zda exekuční titul vydal k tomu oprávněný orgán, je nutné zjistit jiným způsobem.

3.2.1 Důvody neplatnosti rozhodčí doložky – výběr rozhodce ze seznamu

V květnu 2009 vydal Vrchní soud v Praze přelomové rozhodnutí.⁷⁴ Do té doby totiž soudy (jak NS, tak ÚS) za platně sjednané rozhodčí doložky považovaly mimo jiné ty, které neobsahovaly přímé určení rozhodce ad hoc, resp. konkrétní způsob jeho určení, ale které v tomto směru odkazovaly na rozhodčí řád vydaný právnickou osobou, která není stálým rozhodčím soudem. Seznam rozhodců a pravidla pro rozhodčí řízení mohly platně vydávat i soukromé subjekty, které figurovaly v rozhodčím řízení a nebyly přitom stálým rozhodčím soudem ve smyslu § 13 ZRR. Strany se těmito pravidly (a tak i pravidly pro určení rozhodce) mohly v rozhodčí smlouvě platně podřídit.⁷⁵

Vrchní soud v Praze ovšem ve zmíněném rozhodnutí vyjádřil své přesvědčení, že „pokud rozhodčí smlouva neobsahuje přímé určení rozhodce ad hoc, anebo konkrétní způsob jeho určení, ale jen stanoví, že rozhodce bude určen jednou smluvní stranou ze seznamu rozhodců vedeného právnickou osobou, která není stálým rozhodčím soudem zřízeným ve smyslu § 13 zákona č. 216/1994 Sb. ve znění pozdějších předpisů, a že rozhodčí řízení bude probíhat podle pravidel vydaných touto právnickou osobou, pak je taková rozhodčí smlouva neplatná pro obcházení zákona.“ Rozhodčí doložka, která byla shledána neplatnou, v projednávaném případě zněla: „Účastníci se dohodli, že veškeré případné spory vzniklé z této Smlouvy nebo v souvislosti s ní [...] budou rozhodovány jediným rozhodcem, a to v souladu se zákonem č. 216/1994 Sb. [...]. Smluvní strany se dále dohodly, že rozhodčí řízení bude probíhat dle Pravidel pro rozhodčí řízení vydaných společností Správa rozhodčích řízení a veřejných zakázek, s. r. o., a že rozhodce bude určen žalobcem ze Seznamu rozhodců, vedeného společností Správa rozhodčích řízení a veřejných zakázek.“ Vrchní soud v Praze se tak odklonil od soudy dříve zastávaného názoru, když vyjádřil, že vést seznam rozhodců mohou podle zákona pouze stále rozhodčí soudy, nikoli soukromé společnosti, jak tomu bylo v daném případě. Správa rozhodčích řízení a veřejných zakázek, s. r. o. podle něj kopíruje činnost stálého rozhodčího soudu a tím obchází zákon (§ 13 ZRR). Zajímavostí je, že dané usnesení Vrchního soudu v Praze obsahovalo dvě odlišná stanoviska. Jak soudce Hruška, tak soudce Vrcha, vyjádřili názor, že i soukromé subjekty mohou vést seznam rozhodců a vydávat svá vlastní pravidla pro rozhodčí řízení, kterými se účastníci budou řídit. Podle Vrchy v tom nelze spatřovat obcházení ZRR či jiného zákona. Soudce navíc

⁷⁴ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 28. května 2009, sp. zn. 12 Cmo 496/2008.

⁷⁵ MUŽIKÁŘ, Vladimír, MUŽIKÁŘOVÁ, Andrea. Praktické důsledky zastavení exekuce pro neplatnost rozhodčí doložky zejména z pohledu promlčení. *Bulletin advokacie*, 2014, č. 6, s. 21 - 22.

upozornil, že rozhodnutí neobsahuje relevantní argumentaci ve vztahu k dovozované neplatnosti rozhodčí smlouvy.

O dva roky později nicméně názor Vrchního soudu v Praze potvrdil NS ve sjednocujícím stanovisku velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia.⁷⁶ Odchytil se jím tak od dříve vysloveného názoru NS,⁷⁷ když nově judikoval, že „účastníci smlouvy si nemohou platně dohodnout, že spory vzniklé z jejich smlouvy budou rozhodovány rozhodcem vybraným žalující stranou ze seznamu rozhodců vedeného soukromým subjektem, jenž není stálým rozhodčím soudem zřízeným ve smyslu § 13 zákona č. 216/1994 Sb., ve znění pozdějších předpisů, a že rozhodčí řízení bude probíhat podle pravidel vydaných takovým soukromým subjektem.“ Taková rozhodčí doložka je neplatná podle § 39 občanského zákoníku pro rozpor se zákonem, a nikoli proto, že neurčuje rozhodce nebo způsob, jakým má být určen. Strany kupní smlouvy, která obsahovala rozhodčí doložku, a která byla NS uznána za neplatnou, se v této dohodly, že „veškeré spory, které mezi nimi nastanou nebo mohou nastat, či jakékoliv jiné nároky, budou řešeny v rozhodčím řízení před jediným rozhodcem, v souladu se zákonem č. 216/1994 Sb. podle Rozhodčího řádu a Poplatkového řádu vydanými Sdružením rozhodců, s.r.o. [...]“. NS, stejně jako Vrchní soud v Praze, potvrdil, že Sdružení rozhodců, s.r.o. jako obchodní společnost, není oprávněno vydávat vlastní statuty a řády na rozdíl od stálých rozhodčích soudů, jejichž statuty a řády se podle § 13 odst. 2 ZRŘ povinně uveřejňují v Obchodním věstníku. Z činnosti soukromých subjektů, kterou podle zákona může vykonávat pouze stálý rozhodčí soud, lze dovodit zřejmý úmysl odporující zákonu.

K této problematice se vyjádřil také ÚS svým nálezem z listopadu 2011.⁷⁸ Na rozdíl od předchozích dvou případů se ale v dané věci zabýval platností rozhodčí doložky ve spotřebitelské smlouvě. Strany smlouvy si dohodly, že na prvním místě bude v rozhodčím řízení rozhodovat rozhodce L. K., na druhém místě potom jeden rozhodce, kterého ze seznamu členů sdružení Asociace arbitrářů vybere strana žalující, případně předseda této asociace, pokud žalující svého práva nevyužije. K tomu se ÚS vyjádřil tak, že „to, aby mohla být rozhodčí doložka ve spotřebitelských smlouvách platně dojednána, v první řadě předpokládá transparentní a jednoznačná pravidla pro určení osoby rozhodce. Jde-li o ujednání v rámci spotřebitelské smlouvy, musí rozhodčí řízení obecně zaručovat procesní práva srovnatelná s řízením, které by bylo namísto v případě, kdy by se spotřebitel k ujednání ve spotřebitelské smlouvě nezavázal (ústnost, přímost jednání, odvolací instance, absence jiných překážek v uplatnění spotřebitelova práva)“. Na závěr svého nálezu připojil ÚS rozšiřující komentář vztahující se ke všem rozhodčím

⁷⁶ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11. května 2011, sp. zn. 31 Cdo 1945/2010.

⁷⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. července 2008, sp. zn. 32 Cdo 2282/2008.

⁷⁸ Nález Ústavního soudu ze dne 1. listopadu 2011, sp. zn. II. ÚS 2164/10.

doložkám, ať už sjednaných se spotřebitelem či nikoliv, vědom si toho, že názory právní praxe a judikatury se liší. ÚS uvádí, že v dané věci by rozhodčí doložka byla neplatná, i kdyby jednou její stranou nebyl spotřebitel, který požívá zvýšené právní ochrany, a to z toho důvodu, že taková rozhodčí doložka neupravuje transparentní výběr rozhodce. To brání dosažení spravedlivého rozhodnutí ve věci. Pokud má rozhodovat osoba, která není stálým rozhodčím soudem zřízeným na základě zákona, je třeba, aby v rozhodčí doložce bylo uvedeno její konkrétní jméno nebo jednoznačný způsob její volby. Sama právní úprava ZRŘ ve svých ustanoveních upřednostňuje individualizaci osoby rozhodce (§ 1 odst. 1, § 2 odst. 1, § 7 odst. 1). Výběr rozhodce ze seznamu rozhodců vedeného soukromou společností jednou stranou, je problematický v tom, že tento seznam se může velmi lišit v době uzavírání rozhodčí smlouvy a v době řešení sporu v rozhodčím řízení. Výběr rozhodce pak může být ponejvíce ovlivněn rozhodčí společností, která na něj může zařadit či naopak z něj vyřadit konkrétní osoby. Tato situace by byla přípustná jen tehdy, pokud by s výběrem rozhodce souhlasily obě strany rozhodčí smlouvy, neboť potom by se nedalo hovořit o vzniku nerovnováhy v právech a povinnostech stran plynoucí z rozhodčí doložky.

3.2.2 Důvody neplatnosti rozhodčí doložky – výběr rozhodce třetí osobou

NS ve své rozhodovací praxi stran rozhodčích doložek vydávaných podle ZRŘ dospěl také k závěru, že není možné, aby si strany v rozhodčí smlouvě sjednaly, že rozhodce bude vybrán soukromou společností podle jejího jednacího řádu.⁷⁹ Takový postup odporuje § 7 odst. 1 ZRŘ. V řešení případě uzavřely dva podnikatelé mezi sebou rozhodčí doložku, ve které bylo také stanoveno, že „veškeré spory vzniklé z této smlouvy [...] budou rozhodovány v rozhodčím řízení před jediným rozhodcem podle jednacího řádu rozhodčího řízení vedeného Unii pro rozhodčí řízení a mediační řízení [...] a smluvní strany tímto pověřují Unii, aby určila podle jednacího řádu rozhodčího řízení rozhodce pro rozhodčí řízení založené touto rozhodčí doložkou.“ NS uvedl, že argumentace o neplatnosti takové rozhodčí doložky podle § 39 občanského zákoníku, není postavena na ochraně slabší strany a zájmů spotřebitele, ale na obcházení ZRŘ.

Stejný závěr dovodil NS v následujících rozhodnutích zabývajících se platností rozhodčí doložky, když za neplatnou označil takovou rozhodčí doložku, podle které měl rozhodce jmenovat předseda dozorčí rady právnické osoby, která není stálým rozhodčím soudem zřízeným na základě zákona⁸⁰ nebo která svěřuje určení rozhodce advokátovi, který rovněž není stálým rozhodčím soudem a nemůže proto jako fyzická osoba vydávat řád upravující průběh rozhodčího

⁷⁹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. února 2013, sp. zn. 23 Cdo 3737/2011.

⁸⁰ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. listopadu 2013, sp. zn. 23 Cdo 1112/2013.

řízení nebo vést seznam rozhodců, ze kterého by jej měl v dané věci vybrat.⁸¹ Mechanismus výběru rozhodce třetí osobou, ať už fyzickou či právnickou, která není stálým rozhodčím soudem, je tak podle NS v rozporu s § 7 odst. 1 ZRR, čímž odporuje § 39 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník.

Naproti tomu ÚS jako platnou shledává takovou rozhodčí doložku, která stanoví, že rozhodcem v případě řešení sporu vyplývajícího ze smlouvy, je jeden ze tří jmenovitě určených rozhodců, přičemž právo jeho výběru má ta strana, která podává rozhodčí žalobu. V takovém způsobu jmenování rozhodce ad hoc nelze spatřovat jednostrannou výhodu pro podnikatele a nepřiměřenou nevýhodu pro spotřebitele. Pokud rozhodčí doložka obsahuje i ustanovení o tom, že rozhodcem mohou být osoby blíže neurčené, je to zcela samostatná část rozhodčí doložky, kterou není nutné se zabývat, pokud věc rozhodl rozhodce jmenovitě určený.⁸²

S tímto názorem se ale NS plně neztotožňuje.⁸³ V rozsudku ze září 2014⁸⁴ se zabýval platností rozhodčí doložky, která zněla: „pravomoc k řešení veškerých sporů o nároky, které přímo nebo nepřímo odvozené vznikly z této SRU [...], má [...] v jednoinstančním písemném rozhodčím řízení samostatně kterýkoli z těchto rozhodců, kterému žalobce doručí žalobu. Rozhodčí řízení se bude konat v sídle rozhodců. Rozhodci pro tento účel jsou: JUDr. Eva Vaňková, advokát [...], Mgr. Marek Landsmann, advokát [...], jediný rozhodce určený společností Rozhodčí společnost Pardubice s.r.o. [...] ze seznamu rozhodců této společnosti [...]. Pro případ, že žádný z výše uvedených rozhodců nebude ochoten nebo nebude moci funkci rozhodce přijmout či vykonávat, dohodly se smluvní strany na tomto náhradním způsobu určení rozhodce. Jediný rozhodce bude určen věřitelem ze seznamu advokátů vedeného Českou advokátní komorou.” V dané věci rozhodovala prvně jmenovaná rozhodkyně. NS shrnul, že pokud ve věci nemá rozhodovat stálý rozhodčí soud zřízený na základě zákona, musí být rozhodce ad hoc jednoznačně stanoven, a to buď uvedením jeho jména nebo jednoznačným vymezením způsobu jeho určení. Všichni v úvahu připadající rozhodci ad hoc musí být určení transparentně. Podle NS „tento požadavek je odůvodněn tím, že rozhodčí nález nebo usnesení vydané kterýmkoli z určených rozhodců by neměly trpět nedostatkem vykonatelnosti proto, že rozhodčí smlouva (doložka) je neplatná (§ 31 písm. b/, c/ zákona č. 216/1994 Sb.) a rozhodce tak neměl pravomoc ve věci rozhodovat.“ NS tak zcela v rozporu se zmíněnými rozhodnutími ÚS vyslovil, že i pro netransparentnost určení jen některých rozhodců ad hoc, je rozhodčí smlouva (doložka) absolutně neplatná v celém rozsahu, a to i přesto, že fakticky ve věci

⁸¹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. března 2014, sp. zn. 21 Cdo 174/2014.

⁸² Usnesení Ústavního soudu ze dne 11. října 2012, sp. zn. IV. ÚS 1281/12. Usnesení Ústavního soudu ze dne 23. května 2013, sp. zn. II. ÚS 3413/12.

⁸³ PARÍZEK, Igor. K dalšímu posunu judikatury u rozhodčích doložek. *Právní rozhledy*, 2015, č. 2, s. 61.

⁸⁴ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. září 2014, sp. zn. 33 Cdo 2504/2014.

rozhodoval rozhodce určený jmenovitě. Názor, že rozhodčí doložka je neplatná pouze částečně, podle NS neobstojí, protože by to znamenalo nejistotu v právních vztazích účastníků rozhodčího řízení, když vykonatelnost rozhodčího nálezu by byla závislá na tom, který z rozhodců ad hoc rozhodne.

Naproti tomu shledal NS jako v pořádku rozhodčí doložku, v níž se strany dohodly, že případný spor mezi nimi rozhodne jeden z osmi jmenovitě určených rozhodců s tím, že jej vybere ta strana, která podá rozhodčí žalobu. Rozhodce je zde totiž určen zcela transparentně. To, že konkrétního rozhodce vybere pouze jedna strana, není ujednáním majícím povahu nepřiměřené a zneužívající klausule.⁸⁵

3.2.3 Euronovela ZRŘ a její vliv na (ne)platnost rozhodčích doložek

Již zmíněná euronovela ZRŘ, která nabyla účinnosti dne 1. 4. 2012, doplnila § 7 odst. 1 ZRŘ upravující určení rozhodců v rozhodčí smlouvě. Tento do 31. 3. 2012 stanovoval pouze to, že rozhodčí smlouva má zpravidla určit počet a osoby rozhodců anebo stanovit způsob, jak počet i osoby rozhodců mají být určeny, a že konečný počet rozhodců musí být vždy lichý.

Novela ale do daného ustanovení vložila větu, že rozhodce může být určen i stranami dohodnutou osobou nebo způsobem uvedeným v pravidlech pro rozhodčí řízení podle § 19 odst. 4 ZRŘ. Ustanovení § 19 odst. 4 ZRŘ stanovilo, že strany si mohou určit postup v pravidlech pro rozhodčí řízení, pokud jsou tato k rozhodčí smlouvě přiložena. Zákon tedy nově stranám rozhodčí smlouvy napříště výslovně umožnil uzavírat platně takové rozhodčí smlouvy, které přímo neurčují konkrétní osobu rozhodce ad hoc nebo způsob jeho určení, ale kterého určí stranami dohodnutá osoba (tzv. *appointing authority*, kterou může být jak osoba fyzická, tak osoba právnická, přičemž u ní není třeba, aby byla stálým rozhodčím soudem ve smyslu § 13 ZRŘ, takže jí mohou být i arbitrážní centra) nebo který bude určen způsobem obsaženým v pravidlech pro rozhodčí řízení (tedy nepochybně i v pravidlech soukromých rozhodčích společností neboli arbitrážních center, nikoliv pouze v pravidlech stálých rozhodčích soudů), na které bude v rozhodčí smlouvě odkázáno, ale která budou k rozhodčí smlouvě připojena. Přísnější požadavky novela zakotvila pro rozhodčí smlouvy uzavírané se spotřebitelem. Aby taková rozhodčí smlouva byla platná, musí být podle § 3 odst. 3 ZRŘ sjednána samostatně, tedy nikoliv jako součást obchodních podmínek, které se pojí ke smlouvě hlavní a oproti jiným rozhodčím smlouvám musí také podle § 3 odst. 5 ZRŘ obligatorně obsahovat více informací (o rozhodci, o jeho odměně, o vykonatelnosti pravomocného rozhodčího nálezu atd.).

Judikatura uvedená v podkapitole 3.2.1 a 3.2.2 ovšem posuzovala (ne)platnost rozhodčích doložek uzavřených před touto novelou ZRŘ a bude proto použitelná pouze na rozhodčí

⁸⁵ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. září 2014, sp. zn. 33 Cdo 1616/2014.

doložky uzavřené do 31. 3. 2012, tzn. že z důvodů výše uvedených budou takové rozhodčí doložky považovány za neplatné. Stejně rozhodčí doložky sjednané po 1. 4. 2012 už nicméně neplatné z těchto důvodů nebudou.⁸⁶

3.2.4 Neplatnost rozhodčí doložky sjednané se spotřebitelem

Judikatura NS a ÚS byla jednotná v tom, že pro platnost rozhodčí doložky ve spotřebitelské smlouvě vyžadovala, aby rozhodčí řízení zaručovalo stejná procesní práva, která by spotřebitel měl v občanském soudním řízení. ZRR sice umožňuje sjednat rozhodčí řízení jako písemné, bez ústního jednání a bez možnosti přezkumu rozhodčího nálezu, to ale popírá zásadu ochrany spotřebitele jako slabší smluvní strany, protože upozaďuje právo spotřebitele na spravedlivý proces před rozhodcem. Taková rozhodčí doložka je proto absolutně neplatná pro rozpor se zákonem.⁸⁷

Již zmíněný náleze ÚS z 1. listopadu 2011,⁸⁸ který byl prvním rozhodnutím, které tento požadavek zakotvilo, a na nějž posléze navázala judikatura NS, se stal předmětem kritiky odborné veřejnosti. Například Luděk Lisse, advokát a aktivní rozhodce, který v oblasti rozhodčího řízení rozsáhle publikuje, kritizuje to, že rozhodčí doložka je neplatná v případě, když ve spotřebitelském sporu neumožňuje přezkum. Lisse upozorňuje, že to ale zákon na žádném místě neříká. Podle něj „jde o další naprosto flagrantní příklad porušení zákona ze strany Ústavního soudu, přičemž nejhorší je, že je závazné.“ Tím odkazuje na § 13 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále jen „občanský zákoník“), který výslovně zakotvuje závaznost judikatury pro podobné případy v budoucnosti. Podle Lisseho judikatura „žije vlastní život“ nezávisle na ustanoveních právních předpisů.⁸⁹ Také Bělohlávek označuje tento náleze ÚS požadující instanční princip v rozhodčím řízení ve spotřebitelských sporech za „značně excesivní [...], vysoce překvapivý a rovněž v mezinárodní praxi ojedinělý.“ Upozorňuje, že tento názor ÚS již v praxi způsobil potíže, když soudy začaly dovozovat nutnost druhostupňového přezkumu v rozhodčích doložkách ve spotřebitelských smlouvách.⁹⁰

Postupem času se ale judikatura NS od závěru, že absolutně neplatné jsou automaticky ty rozhodčí doložky ve spotřebitelských smlouvách, které zakotvují, že rozhodčí řízení bude vedeno písemně a bez možnosti přezkumu jinými rozhodci, začala odchylovat. NS začal dovozovat,⁹¹ že jak možnost vyloučení ústního jednání v rozhodčím řízení, tak možnost nesjednání přezkumu

⁸⁶ LISSE, Luděk. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů s komentářem*. 1. vydání. Praha: Linde, a. s., 2012, s. 232.

⁸⁷ PARÍZEK: *K platnosti rozhodčí doložky*..., s. 600.

⁸⁸ Náleze Ústavního soudu ze dne 1. listopadu 2011, sp. zn. II. ÚS 2164/10.

⁸⁹ LISSE, Luděk. Je rozhodčí řízení alternativou soudního rozhodování? In BĚLOHLÁVEK, Alexander, KOVÁŘOVÁ, Daniela (ed.). *Soudní a mimosoudní*..., s. 21.

⁹⁰ BĚLOHLÁVEK: *Zákon o rozhodčím řízení*..., s. 987.

⁹¹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. října 2013, sp. zn. 23 Cdo 2447/2011.

vydaného rozhodčího nálezu jinými rozhodci, jsou charakteristickými rysy rozhodčího řízení, sloužícími k jeho urychlení. Pokud není absence ústního jednání zneužita, nelze uzavřít, že by tato skutečnost sama o sobě způsobovala k újmě spotřebitele významnou nerovnováhu v právech a povinnostech stran (což lze tvrdit i o nemožnosti přezkumu rozhodčího nálezu) a tím *a priori* absolutní neplatnost rozhodčí doložky. Opačně by tomu bylo za situace, kdy by rozhodčí doložka obsahovala další ujednání, která by sama o sobě nebo ve spojení s jinými ujednáními způsobila významnou nerovnováhu mezi stranami, například sjednáním rozhodování podle zásad spravedlnosti.

NS, vymezujíc se vůči stěžejnímu nálezu ÚS z 1. listopadu 2011, poukazuje,⁹² že požadavky ústnosti, přímosti jednání, odvolací instance a absence jiných překážek v uplatnění spotřebitelova práva, které jsou charakteristické pro soudní řízení, a jež je podle ÚS potřeba vztáhnout i na rozhodčí řízení, byly učiněny pouze v obecné rovině při posuzování rozhodčí doložky sjednané mezi podnikatelem a spotřebitelem, když tato neurčila rozhodce transparentním způsobem a navíc zakotvila rozhodování pouze podle zásad spravedlnosti. Co se týče zásady dvojinstančnosti, NS připomíná, že tato není ani obecnou zásadou občanského soudního řízení, ani ústavní zásadou vztahující se k občanskému soudnímu řízení a z judikatury Evropského soudu pro lidská práva vyplývá, že pro naplnění práva na spravedlivý proces postačí, pokud je alespoň v jednom stupni posouzena orgánem, který je nestranný a nezávislý ve smyslu čl. 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod.

V jednom ze svých dalších rozhodnutí⁹³ NS shrnuje, že k porušení čl. 6 Úmluvy nedochází, pokud se strany vzdaly instančního přezkumu a ústního projednání v rozhodčí smlouvě dobrovolně. Pokud se jedná o spotřebitelskou věc, soud musí posoudit, zda toto vzdání se bylo skutečně svobodné a jednoznačné, a zda nepředstavovalo nepřiměřenou podmínku podle unijního práva, která by s ohledem na konkrétní skutkové okolnosti nastolila významnou nerovnováhu v právech a povinnostech stran v neprospěch spotřebitele. Nelze proto uzavřít, že by vyloučení přezkumu rozhodčího nálezu jinými rozhodci bez dalšího způsobovalo neplatnost rozhodčí doložky sjednané se spotřebitelem.

3.2.5 Neplatnost rozhodčí doložky sjednané s nespotřebitelem

Ústavní soud se ve výše zmíněném stěžejním nálezu nevyjádřil přímo k tomu, jaká kritéria se kladou na platnost rozhodčí doložky v případě, že si ji mezi sebou sjednali dva nespotřebitelé⁹⁴ či dva podnikatelé. Pařízek, soudce Krajského soudu v Hradci Králové, shrnuje, že ÚS obecně

⁹² Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. července 2014, sp. zn. 21 Cdo 1637/2014.

⁹³ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. září 2014, sp. zn. 33 Cdo 1616/2014.

⁹⁴ Tedy dvě fyzické osoby, kdy ani jedna z nich ve vzájemném právním styku nejedná v rámci své podnikatelské činnosti nebo samostatného výkonu svého povolání.

považuje rozhodčí řízení za alternativu k řízení soudnímu. Proto rozhodčí řízení nesmí snížit úroveň ochrany, která je stranám zaručena v řízení před soudem. Strany požívají smluvní volnosti ve smyslu svobodného, přípustného a jednoznačného sjednání si rozhodčí doložky. ÚS zdůrazňuje, že obecné soudy mají povinnost posuzovat rozhodčí doložky co do jejich přiměřenosti, nehledě na to, zda jednou ze stran je spotřebitel či nikoliv.⁹⁵

Podle Pařízka tak v souladu s judikaturou ÚS bude potřeba v každém konkrétním případě zvážit, zda sjednaná rozhodčí doložka „není v rozporu s řečenou zásadou přiměřenosti alternativního způsobu řešení sporu před rozhodcem.“ Fakt, že si strany mohou pro rozhodčí řízení zvolit taková pravidla, která ho budou činit volnějším a pružnějším, neotvírá prostor pro libovůli. Vždy musí být respektován základní účel občanského soudního řízení – spravedlivá ochrana práv a oprávněných zájmů účastníků. Proto je nutné za neplatnou považovat takovou rozhodčí doložku, která zakotvuje takovou podobu rozhodčího řízení, která se již nedá považovat za přiměřenou alternativu občanskému soudnímu řízení, a to pro rozpor se zákonem (§ 580 odst. 1 občanského zákoníku). To se uplatní jak v případě, když je jednou ze stran rozhodčí doložky spotřebitel, tak v případě, kdy jsou oběma stranami nespotřebitelé.⁹⁶

Takový postoj ale patrně nebude možno zaujmout v případě rozhodčí doložky sjednané mezi podnikateli, na něž se nekladou tak přísná kritéria. Potom by totiž podle Pařízka pozbylo mnoho ustanovení ZRR praktické využitelnosti.⁹⁷

3.3 Průběh výkonu/exekuce rozhodčího nálezu po shledání rozhodčí doložky neplatnou

Pro výkon/exekuci rozhodčích nálezů je důležitá další linie rozhodovací činnosti NS, zabývající se otázkou platnosti rozhodčí smlouvy ve vztahu k exekučnímu řízení. NS rozlišoval dvě situace, které mohly nastat, když (exekuční) soud ve fázi nařízení výkonu rozhodčího nálezu nebo pověření soudního exekutora vedením exekuce kontroloval, zda rozhodčí nález byl vydán k tomu oprávněným orgánem.⁹⁸

Za prvé se jednalo o situaci, kdy zjistil, že rozhodčí smlouva nebyla vůbec uzavřena. Soud měl v takovém případě návrh zamítnout, protože rozhodce neměl vůbec pravomoc daný spor v rozhodčím řízení řešit a nebyla tak splněna jedna z důležitých podmínek formální vykonatelnosti rozhodčího nálezu. Zda tuto skutečnost dlužník v průběhu rozhodčího řízení aktivně namítal, nebylo relevantní. Jeho pasivita nemohla na tomto závěru nic změnit.

⁹⁵ PAŘÍZEK: *K platnosti rozhodčí doložky...*, s. 601.

⁹⁶ Tamtéž.

⁹⁷ PAŘÍZEK: *K platnosti rozhodčí doložky...*, s. 601.

⁹⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. října 2008, sp. zn. 20 Cdo 2857/2006. Tento závěr NS potvrdil i o dva roky později ve svém usnesení ze dne 31. srpna 2010, sp. zn. 20 Cdo 3284/2008.

Za druhé se objevovala situace, kdy rozhodčí smlouva uzavřena byla, ale neplatně. Potom soudy neměly návrhy na nařízení výkonu rozhodčího nálezu či návrhy na pověření soudního exekutora vedením exekuce zamítat, protože rozhodce v takovém případě měl pravomoc rozhodčí nález vydat. Bránit se měl samotný dlužník žalobou na zrušení rozhodčího nálezu. NS obecně zastává názor, že vady nalézacího řízení (kterým je i řízení rozhodčí) se do výkonu rozhodnutí nepřenesují. Pokud bylo rozhodčí řízení zatíženo nějakými nedostatky, nemají tyto už pro nařízení jeho výkonu žádný význam.⁹⁹

Od druhého závěru se ovšem NS v roce 2013 výslovně odchýlil.¹⁰⁰ V projednávané věci se zabýval platností rozhodčí doložky sjednané mezi podnikatelem a spotřebitelem, která byla obsažena v obchodních podmínkách soukromé společnosti a zněla následovně: „Společnost a klient se dohodli na tom, že majetkové spory, které vzniknou ze smlouvy nebo v souvislosti s ní, budou rozhodovány s konečnou platností v rozhodčím řízení, a to jedním rozhodcem jmenovaným Správcem seznamu rozhodců vedeného Společností pro rozhodčí řízení [...], podle jednacího řádu pro rozhodčí řízení [...]”. Tříčlenný senát č. 20, který věc podle rozvrhu práce projednával, dospěl k závěru, že rozhodčí doložka je absolutně neplatná podle § 39 občanského zákoníku, protože neobsahuje přímé určení rozhodce ad hoc, resp. konkrétní způsob jeho určení a jen odkazuje na rozhodčí řád vydaný právníkem osobou, která není stálým rozhodčím soudem. Vyjádřil ale svůj nesouhlas s předchozí judikaturou NS stran toho, že i neplatně sjednaná rozhodčí doložka zakládá pravomoc rozhodce k vydání rozhodčího nálezu a případná obrana dlužníka spočívá v podání žaloby na zrušení rozhodčího nálezu. Věc proto postoupil k rozhodnutí velkému senátu občanskoprávního a obchodního kolegia.

Velký senát vůbec nezapochyboval, že sjednaná rozhodčí doložka je skutečně neplatná. Odkázal přitom na dřívější judikaturu NS, která se touto materií zabývala (blíže ji uvádím v kapitole 3.2.1 a 3.2.2). Jedinou spornou otázkou v dané věci tak bylo, zda rozhodce, který na základě takovéto absolutně neplatné rozhodčí doložky vydal rozhodčí nález, měl k tomu pravomoc. S tím souvisí, zda takový rozhodčí nález je způsobitelným exekučním titulem či nikoliv, a zda není namístě exekuci pro nepřipustnost podle § 268 odst. 1 písm. h) OSŘ zastavit.

NS připomněl, že stejně jako odborná literatura i on zastává názor, že „nařízený výkon rozhodnutí (exekuci) zastaví soud i bez návrhu (§ 269 odst. 1 OSŘ) vždy, existuje-li taková relevantní okolnost, pro niž je provedení výkonu nepřipustné. Ani případná právní moc usnesení o nařízení výkonu nezhojí vady, bránící provedení výkonu rozhodnutí.“ Takový postup se uplatní také tehdy, pokud soud zjistí, že orgán, který exekuční titul vydal, k tomu neměl pravomoc. U rozhodčích nálezů je možné zastavit probíhající exekuci krom zvláštních důvodů podle § 35

⁹⁹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. července 2008, sp. zn. 20 Cdo 1940/2008.

¹⁰⁰ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 10. července 2013, sp. zn. 31 Cdo 958/2012.

odst. 1 ZRR, také z důvodů podle § 268 OSŘ. Ustanovení § 15 odst. 2 ZRR se v řízení o zastavení nařízené exekuce nepoužije.

NS také odkázal na judikaturu ÚS, která se k tématu vyjádřila tak, že na konkretizaci a individualizaci rozhodce klade důraz proto, že „rozhodčí řízení představuje jakýsi „odklon“ od klasického soudního řízení, proti jehož výsledku existují pouze velmi omezené možnosti soudního přezkumu. Není-li tedy rozhodováno rozhodcem, jehož výběr se uskutečnil podle transparentních pravidel, nemůže být akceptovatelný ani výsledek tohoto rozhodování.“¹⁰¹ Podle NS tak není správný závěr dovolatelky, že exekučnímu soudu nepřísluší zkoumat platnost rozhodčí doložky, jako i otázku pravomoci rozhodce spor v takovýchto případech rozhodnout.

Na základě uvedené judikatury NS shrnuje, že pokud rozhodčí nálezní nevydal rozhodce, který byl určen podle transparentních pravidel, a nemůže-li být přijat ani výsledek tohoto rozhodování, potom takový rozhodčí nálezní není způsobilým exekučním titulem ve smyslu § 40 odst. 1 písm. c) EŘ. Exekuci v takovém případě proto nelze nařídit, a pokud již nařízena byla, je třeba ji v každém stádiu pro nepřipustnost (§ 268 odst. 1 písm. h) OSŘ) zastavit, když ZRR nevylučuje, aby otázka pravomoci rozhodce byla zkoumána také v exekučním řízení.

NS tak uzavírá, že jako vrcholný orgán soudní soustavy, který má za úkol zajišťovat jednotu a zákonnost rozhodování soudů, se odklání od dříve zastávaného právního názoru NS, vyjádřeného v obecné rovině, a to „pro případ, kdy v řízení bylo zjištěno, že rozhodčí smlouva neobsahovala přímé určení rozhodce *ad hoc*, resp. konkrétní způsob jeho určení, a jen odkazovala na „rozhodčí řád“ vydaný právníkou osobou, která není stálým rozhodčím soudem zřízeným na základě zákona, a kdy tudíž rozhodčí nálezní vydal rozhodce, jenž k tomu neměl podle zákona o rozhodčím řízení pravomoc.“¹⁰²

Dané rozhodnutí NS se ovšem zabývá pouze neplatností zmíněné rozhodčí doložky, kterou mezi sebou uzavřeli podnikatel a spotřebitel, a jejím dopadem na vykonávací/exekuční řízení. Nicméně pro závěr, že taková rozhodčí doložka (sjednaná do 31. 3. 2012) je neplatná, není rozhodující, zda jednou z jejích stran je spotřebitel. Požadavek transparentního výběru rozhodce je kladen obecně na všechny rozhodčí doložky, tedy i na ty, které mezi sebou uzavřeli nespotřebitelé či podnikatelé.¹⁰³ Proto pokud i tito uzavřeli takové rozhodčí doložky, je na místě, v souladu se zmíněným rozhodnutím NS, probíhající výkon/exekuci rozhodčího nálezu zastavit.

Toto rozhodnutí NS ale kromě toho, že se podle něj věřitelé nuceného vymožení splnění jejich práv plynoucích z rozhodčího nálezu na dlužnících po zastavení jeho výkonu/exekuce již nedočkají, pro ně vyvolalo v judikatuře i další nepříjemný dopad. Ráda bych jen připomenula, že

¹⁰¹ Nálezní Ústavního soudu ze dne 3. dubna 2012, sp. zn. IV. ÚS 2735/11.

¹⁰² Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 10. července 2013, sp. zn. 31 Cdo 958/2012.

¹⁰³ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. října 2014, sp. zn. 30 Cdo 1871/2014. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. listopadu 2014, sp. zn. 30 Cdo 2938/2014.

věřitelé, kteří sjednávali výše zmíněné rozhodčí doložky podle ZRR ve znění účinném do 31. 3. 2012 a zároveň předtím, než je judikatura Vrchního soudu v Praze, NS i ÚS nově prohlásila za neplatné pro obcházení zákona, je oprávněně považovali za platně sjednané, neboť byly v souladu jak s ustanoveními ZRR, tak s konstantní judikaturou. Po změně judikatury však museli čelit riziku, že dlužník proti rozhodčímu nálezu, který byl vydán na základě takto neplatné rozhodčí doložky, podá žalobu na jeho zrušení. Pokud tak neučinil, mohl být věřitel klidný, protože výkon/exekuci rozhodčího nálezu z toho důvodu již nešlo zvrátit. Podle rozhodnutí NS z roku 2013 ale nově v případě rozhodčích doložek neplatných z důvodu nedostatku transparentního výběru rozhodce, který způsobil nedostatek jeho pravomoci spor v rozhodčím řízení rozhodnout, výkon/exekuce takového rozhodčího nálezu však již byl povážlivě ohrožen, když jej soud měl zastavit, a to i bez návrhu z moci úřední. Věřitel, který tak učinil vše, co po něm právní úprava a judikatura požadovala, aby se dočkal splnění své pohledávky, se tak ocitl v relativně bezvýchodné situaci, naprosto v rozporu se zásadou právní jistoty, jakožto obecným právním principem.¹⁰⁴ K tomu všemu je totiž podle následné judikatury NS v tomto případě věřitel (oprávněný), který výkon/exekuci rozhodčího nálezu navrhl, také povinen náklady exekuce/výkonu uhradit.¹⁰⁵ Jedná se tak o další „trest“ pro věřitele, který se (na rozdíl od povinného) nedopustil žádného protiprávního jednání.

3.3.1 (Ne)správnost usnesení Nejvyššího soudu ze dne 10. července 2013, sp. zn. 31 Cdo 958/2012

Advokátka Lenka Mikulcová ve svém článku dané usnesení NS podrobně rozebrala a zhodnotila jej tak, že na rozdíl od předchozí judikatury NS,¹⁰⁶ není správné. Podle ní dřívější judikatura NS správně rozlišovala mezi neplatností rozhodčí smlouvy, kdy bylo na místě podat návrh na zrušení vydaného rozhodčího nálezu a situací, kdy nebyla rozhodčí smlouva uzavřena vůbec, a návrh na nařízení výkonu rozhodčího nálezu či pověření soudního exekutora provedením exekuce měl [exekuční] soud zamítnout. V nejnovějším rozhodnutí týkajícím se této problematiky NS dovodil, že výkon rozhodnutí nařízený podle rozhodčího nálezu vydaného rozhodcem ve spotřebitelské věci na základě absolutně neplatné rozhodčí doložky z důvodu netransparentnosti jeho výběru, způsobující nedostatek jeho pravomoci rozhodčí nálezy vydat, je třeba zastavit pro nepřípustnost. Tento závěr je podle Mikulcové v rozporu s ustanoveními ZRR.¹⁰⁷

¹⁰⁴ Nález Ústavního soudu ze dne 6. února 2009, sp. zn. II. ÚS 3201/08.

¹⁰⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 14. května 2014, sp. zn. 21 Cdo 402/2014.

¹⁰⁶ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. října 2008, sp. zn. 20 Cdo 2857/2006, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. srpna 2010, sp. zn. 20 Cdo 3284/2008.

¹⁰⁷ MIKULCOVÁ, Lenka. Důsledky neplatné rozhodčí doložky ve spotřebitelských věcech pro exekuci. *Právní rozhledy*, 2014, č. 2, s. 52.

Mikulcová shrnuje právní úpravu ZRŘ tak, že pokud strany uzavřely neplatnou rozhodčí smlouvu (doložku), zakládá tato skutečnost vadu rozhodčího nálezu, pokud byl tento na jejím základě vydán. Tuto vadu lze ale odstranit zrušením rozhodčího nálezu (§ 31 písm. b) ZRŘ). Pokud ke zrušení takového rozhodčího nálezu nedojde a je zahájen jeho výkon/exekuce, je možné podat návrh na její zastavení (§ 35 odst. 1 písm. b) ZRŘ). Soud poté řízení přeruší a povinnému uloží podat v 30 denní lhůtě návrh na zrušení rozhodčího nálezu (§ 35 odst. 2 ZRŘ). Pokud ke zrušení rozhodčího nálezu dojde, postupuje soud podle § 34 ZRŘ.¹⁰⁸ S tím se ztotožňuje i soudce Vrchního soudu v Praze, Ladislav Derka, který vyjadřuje svůj údiv nad tím, že předmětné rozhodnutí NS o aplikaci § 35 ZRŘ zcela pomlčelo.¹⁰⁹

Z toho plyne závěr, že ZRŘ má svou speciální úpravu, která říká, jak postupovat v případě, kdy je rozhodčí smlouva neplatná. Soud by tak neměl aplikovat obecnou úpravu podle § 268 OSŘ a výkon rozhodčího nálezu zastavovat. Podle ZRŘ by měl nařízený výkon přerušit, uložit povinnému ve lhůtě podat žalobu na zrušení předmětného rozhodčího nálezu, a případně ve výkonu, pokud by tak povinný neučinil, pokračovat. Podle § 268 OSŘ může soud postupovat pouze tehdy, pokud nejsou dány žádné speciální důvody podle § 35 odst. 1 ZRŘ a zároveň se nepoužije § 35 odst. 2 ZRŘ.¹¹⁰ Mikulcová k tomu odkazuje na Bělohlávkův komentář k ZRŘ, ve kterém Bělohlávek uvádí, že § 35 ZRŘ upravuje další možnost, jak se bránit rozhodčímu nálezu a to ve fázi, pokud byl podán návrh na nařízení jeho výkonu či exekuci. Povinný (dlužník), proti němuž byl výkon rozhodčího nálezu nařízen, může podat návrh na jeho zastavení buď z obecných důvodů podle § 268 OSŘ nebo ze zvláštních důvodů podle § 35 odst. 1 ZRŘ, které se uplatní jen při zastavování výkonu rozhodčího nálezu. V případě důvodů podle § 268 OSŘ rozhodne podle § 269 odst. 1 OSŘ soud o zastavení výkonu i bez návrhu a postupuje v řízení podle obecných ustanovení § 268 a násl. OSŘ. Pokud je podán návrh na zastavení výkonu podle § 35 odst. 1 ZRŘ, soud řízení přeruší a vyzve povinného, aby do 30 dnů podal návrh na zrušení rozhodčího nálezu ve smyslu § 31 ZRŘ. To učiní soud ovšem jen tehdy, když je podáván návrh na zastavení výkonu rozhodnutí podle ZRŘ, nikoliv podle OSŘ. To proto, že obecným důvodem pro zastavení nařízeného výkonu rozhodnutí je například situace, kdy se rozhodnutí dosud nestalo vykonatelným, bylo zrušeno nebo se stalo neúčinným. Takové rozhodčí nálezy by totiž ani nebylo možné soudem zrušit, a proto by postup dle § 35 odst. 2 ZRŘ nedával smysl.¹¹¹

V předmětném rozhodnutí NS sice z výše zmíněného důvodu shledal jako neplatnou rozhodčí doložku, která byla uzavřena mezi spotřebitelem a podnikatelem, nicméně toto

¹⁰⁸ MIKULCOVÁ: *Důsledky neplatné rozhodčí doložky*, s. 55 - 56.

¹⁰⁹ DERKA, Ladislav. Excesivní aplikační zásahy soudů do vykonatelnosti rozhodčích nálezů. In BĚLOHLÁVEK, Alexander, KOVÁŘOVÁ, Daniela (ed.). *Soudní a mimosoudní...*, s. 18.

¹¹⁰ MIKULCOVÁ: *Důsledky neplatné rozhodčí doložky*, s. 57.

¹¹¹ BĚLOHLÁVEK: *Zákon o rozhodčím řízení...*, s. 1202 - 1203, s. 1206.

rozhodnutí následně aplikoval i na nespotřebitelské spory,¹¹² proto je podle mého názoru důležité zabývat se tím, zda by se postup navrhovaný Mikulcovou uplatnil i na povinné-nespotřebitele.

Ustanovení § 35 odst. 1 písm. b) ZRŘ umožňuje podat návrh na zastavení nařízeného výkonu rozhodnutí, kdy soud následně řízení přeruší a vyzve povinného k podání žaloby na zrušení rozhodčího nálezů, a to jestliže existují důvody pro zrušení rozhodčího nálezů podle § 31 písm. a) až f), h) ZRŘ. Ustanovení § 31 písm. b) zakotvuje jako důvod pro zrušení rozhodčího nálezů soudem situaci, kdy je rozhodčí smlouva neplatná z jiných důvodů, tedy odlišných od důvodu vymezeného v písm. a), které umožňuje rozhodčí nález zrušit, pokud byl vydán ve věci, o níž nelze uzavřít platnou rozhodčí smlouvu (nedostatek objektivní arbitrability). Pokud je rozhodčí smlouva neplatná pro netransparentní výběr rozhodce, je možné ji zrušit právě podle § 31 písm. b) ZRŘ. Pokud by povinný možností podat žalobu na zrušení rozhodčího nálezů v 30 denní lhůtě nevyužil, pokračoval by soud podle § 35 odst. 2 ZRŘ v jeho výkonu či exekuci. Zmíněný § 35 odst. 1 písm. b) ZRŘ se ovšem týká pouze spotřebitelů, tedy pouze tito mají ve fázi již nařízeného výkonu rozhodnutí možnost podat žalobu na zrušení rozhodčího nálezů z výše uvedeného důvodu. Písmeno a), c) ani d), které umožňují podat žalobu na zrušení rozhodčího nálezů povinným, kteří nejsou spotřebiteli, pokud již byl jeho výkon nařízen, tak totiž ani jeden nečiní možným z důvodu, že rozhodčí nález je neplatný podle § 31 písm. b) ZRŘ.

Postup navrhovaný Mikulcovou by tak nebylo možné uplatnit vůči všem povinným, ale pouze vůči těm, kteří jsou spotřebiteli, když pouze tito mají ve fázi již nařízeného výkonu či probíhající exekuce rozhodčího nálezů možnost podat žalobu na jeho zrušení pro neplatnost rozhodčí smlouvy i z jiného důvodu, než pro nedostatek objektivní arbitrability, a to podle § 31 písm. b) ZRŘ, pod který lze zahrnout právě neplatnost rozhodčí smlouvy pro netransparentnost výběru rozhodce způsobující nedostatek pravomoci rozhodce daný spor rozhodovat. Věřitel dlužníka, který není spotřebitelem, by se tak paradoxně mohl ocitnout v horším postavení, než věřitel dlužníka, který je spotřebitelem, protože soudu by v podstatě nezbylo jiné řešení, než výkon či exekuci rozhodčího nálezů pro nepřípustnost podle § 268 OSŘ zastavit. Naopak, pokud by se jednalo o dlužníka, který je spotřebitelem, tento by dostal možnost docílit zrušení rozhodčího nálezů (a věřitel tak možností podání žaloby k civilnímu soudu bez rizika promlčení jeho práva, viz kapitola 3.3.2) a pokud by tak neučinil, šlo by to k jeho tíži, protože soud by v nařízeném výkonu či exekuci pokračoval (což by opět bylo výhodné pro věřitele).

¹¹² Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. října 2014, sp. zn. 30 Cdo 1871/2014.

3.3.2 Praktické dopady zastavení výkonu/exekuce rozhodčího nálezů namísto zrušení rozhodčího nálezů pro věřitele

Dopady, ač se tak na první pohled nemusí zdát, jsou pro věřitele velmi závažné. Jak uvádí Mikulcová, ZRŘ má svou vnitřní logiku, která se projevuje mimo jiné v tom, že vadný rozhodčí nález má být zrušen v řízení před soudem. To je důležité z toho důvodu, že rozhodčí nález, který nelze přezkoumat (nebo u něhož lhůta k přezkumu marně uplynula), nabývá dnem doručení účinku pravomocného soudního rozhodnutí a představuje tak překážku věci rozsouzené. Aby o stejné věci mohlo být rozhodnuto znovu a správně, je nutné takový rozhodčí nález odstranit. K zahájení řízení o zrušení rozhodčího nálezů může dojít buď hned po vydání vadného rozhodčího nálezů nebo ve fázi, kdy je nařízen jeho výkon/exekuce (vždy ale pouze ze zákonem taxativně stanovených důvodů, které jsou ve druhém případě podstatně zúženy). Smyslem takového postupu je zachování možnosti věřitele obrátit se po zrušení rozhodčího nálezů na soud podle § 16 ZRŘ, když projednání věci v rozhodčím řízení podle § 34 odst. 1 ZRŘ již nepřipadá v úvahu. Podstatné je, že tímto postupem by nemohlo dojít k promlčení věřitelova práva, protože promlčecí doba byla od podání žaloby rozhodci stavena.^{113, 114} Derka upozorňuje, že „pokud § 35 zcela škrtneme, nastává situace, že věřitel (rozhodčí žalobce) má v ruce rozhodčí nález, který není nijak realizovatelný, není zrušený, tedy patrně z hlediska hmotného práva je jeho nárok promlčen.“¹¹⁵

Pokud by tak soudy v případě rozhodčího nálezů vydaného na základě neplatné rozhodčí doložky (z výše uvedeného důvodu) jeho výkon/exekuci zastavily podle § 268 OSŘ, bylo by možné zachovat účinky podané žaloby a obrátit se na soud, který by totožnou věc projednal a rozhodl o ní podle § 16 ZRŘ jen tehdy, pokud by věřitel stihl podat žalobu o zrušení rozhodčího nálezů ve lhůtě tří měsíců ode dne, kdy mu byl tento doručen. Pokud by v této lhůtě návrh na zrušení rozhodčího nálezů podat nestihl (což by bylo pravděpodobně častým případem, když tato lhůta by do okamžiku zastavení výkonu/exekuce rozhodčího nálezů již často uběhla), nezbylo by věřiteli, než podat žalobu k soudu ve věci samotné v zákonem stanovené promlčecí lhůtě, která by se v tomto případě již nestavila podle § 16 ZRŘ. Nicméně riziko, že by promlčecí lhůta do té doby již uběhla, je velké.¹¹⁶

Podle Mikulcové je závěr stran tohoto rizika oprávněný vzhledem k tomu, že ZRŘ nemá pro případ zastavení výkonu/exekuce rozhodčího nálezů podle § 268 OSŘ žádné obdobné ustanovení, jakým je § 16 ZRŘ, který výslovně zachovává účinky podané žaloby v rozhodčím

¹¹³ MIKULCOVÁ: *Důsledky neplatné rozhodčí doložky*, s. 58.

¹¹⁴ Stavení promlčecí lhůty znamená, že promlčecí lhůta, která počala běžet v minulosti, běžet přestane, protože nastala určitá právní skutečnost. Po jejím odpadnutí pokračuje běh promlčecí lhůty až do konce.

¹¹⁵ DERKA, Ladislav. Excesivní aplikační zásahy soudů do vykonatelnosti rozhodčích nálezů. In BĚLOHLÁVEK, Alexander, KOVÁŘOVÁ, Daniela (ed.). *Soudní a mimosoudní...*, s. 18.

¹¹⁶ Tamtéž.

řízení, pokud byl rozhodčí nález zrušen a žalobce uplatnil do 30 dnů od právní moci takového rozhodnutí své právo u soudu. Proto lze dovozovat, že tyto účinky v takovém případě nenastávají. Pokud by se věřitel po zastavení výkonu/exekuce rozhodčího nálezu přece jen rozhodl uplatnit své právo u soudu, čelil by podle Mikulcové kromě námitky promlčení ze strany dlužníka, také dalšímu možnému nebezpečí, a to překážce *rei indicatae*.¹¹⁷

Vladimír a Andrea Muzikářovi však nevylučují, že by se věřitel, který se, i přes vědomí o promlčení jeho práva, rozhodne podat u soudu žalobu, mohl případné námitce promlčení bránit. Judikatura NS i ÚS totiž uznává dvě výjimečné situace, ve kterých může být námitka promlčení v rozporu s dobrými mravy, ačkoliv obecně jim neodporuje.¹¹⁸ Za prvé se jedná o situaci, kdy je úmyslem dlužníka poškodit či znevýhodnit věřitele, za druhé o situaci, kdy výkon práva vede k nepřijatelným důsledkům projevujícím se jak ve vztahu mezi účastníky, tak na postavení některého z nich navenek.¹¹⁹

Muzikářovi se domnívají, že právě v případě, kdy se věřitel nedopustil žádného protiprávního jednání, rozhodčí doložka, kterou s druhou smluvní stranou uzavřel, byla platná v souladu s tehdejší judikaturou, svou pohledávku včas uplatnil a na jejím promlčení neměl žádnou vinu, se proti námitce promlčení může bránit tvrzením, že tato je v rozporu s dobrými mravy, protože pro něj představuje nepřiměřeně tvrdý postih, který vede k nepřijatelným důsledkům ve vztahu mezi účastníky, když ochraňován je ten, kdo jednal v rozporu s právem a „postihován“ ten, kdo žádné právní předpisy neporušil.¹²⁰

Dále se Muzikářovi domnívají, že pro věřitele existuje ještě jeden způsob, kterým je možné dovolat se svého práva, pokud soud nařízený výkon/exekuci rozhodčího nálezu zastaví. Rozhodčí nález, který byl vydán rozhodcem, který k jeho vydání neměl pravomoc, je nicotný, nulitní, tzv. paakt. Hledí se na něj, jakoby nikdy nebyl vydán, a proto ani nemůže vyvolat žádné právní účinky. Rozhodčí žalobou tak bylo zahájeno rozhodčí řízení, které nebylo skončeno právní mocí rozhodčího nálezu podle § 23 písm. a) ZRŘ, když tento neexistuje. V úvahu přichází jeho ukončení podle § 23 písm. b) ZRŘ, tedy vydáním usnesení o nedostatku pravomoci rozhodce (§ 15 odst. 1 ZRŘ), který by rozhodce vydal na návrh věřitele. Potom se stejně jako v případě zrušení rozhodčího nálezu, uplatní postup podle § 16 ZRŘ, kdy věřitel do 30 dnů od doručení takového usnesení podá žalobu k soudu, čímž zůstanou účinky rozhodčí žaloby zachovány.

¹¹⁷ MIKULCOVÁ: *Důsledky neplatné rozhodčí doložky*, s. 58.

¹¹⁸ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 8. února 2011, sp. zn. 21 Cdo 85/2010. Nález Ústavního soudu ze dne 6. září 2005, sp. zn. I. ÚS 643/04.

¹¹⁹ MUŽIKÁŘ, MUŽIKÁŘOVÁ: *Praktické důsledky zastavení exekuce...*, s. 26.

¹²⁰ Tamtéž.

Nebude tak moci dojít k promlčení věřitelova práva, když zmiňovaným účinkem podané rozhodčí žaloby, který zůstane zachován, je, že promlčecí lhůta neběží.¹²¹

Úskalí daného řešení vidím v tom, že z žádného ustanovení ZRŘ nevyplývá věřitelův nárok na vydání usnesení, kterým rozhodce vysloví nedostatek pravomoci danou věc rozhodnout. Možnost věřitele vést soudní řízení a vyhnout se námitce promlčení zmíněným způsobem, je tak závislá na ochotě toho kterého rozhodce. Také tvrzení, že takový rozhodčí nález je nulitní, je názorem autorů, v judikatuře ale takový závěr jednoznačně dovozen nebyl, takže by v řízení před soudem velmi záleželo na argumentaci žalobce (oprávněného) stran neexistence takového rozhodčího nálezu za účelem odstranění překážky věci rozsouzené a následné možnosti danou věc znovu soudem projednat.

¹²¹ Podrobněji k tomuto postupu MUŽIKÁŘ, MUŽIKÁŘOVÁ: *Praktické důsledky zastavení exekuce...*, s. 24 - 27.

Závěr

Ve své diplomové práci jsem se snažila najít odpověď na výzkumnou otázku, kterou jsem si položila v úvodu své diplomové práce, a to, zda získání rozhodčího nálezů, který představuje exekuční titul, je pro věřitele výhodnější, než získání jiného exekučního titulu, např. soudního rozhodnutí či notářského zápisu se svolením k vykonatelnosti, resp., zda výhody, které rozhodčí řízení, na jehož konci je rozhodčí nález vydán (rychlost, neformálnost, menší nákladnost atd.), nejsou při následném výkonu/exekuci rozhodčího nálezů setřeny. Vycházela jsem z hypotézy, že pro věřitele je výhodnější jít cestou rozhodčího řízení. Nicméně v průběhu psaní této práce jsem zjistila, že tomu tak nebylo vždy, a že výkon/exekuce rozhodčích nálezů od jisté doby skýtal riziko, že věřitel se uspokojení své pohledávky nemusí dočkat.

Negativní odpověď na výzkumnou otázku ovšem neplatí pro všechny rozhodčí nálezy. Pokud totiž rozhodčí nález vydal stálý rozhodčí soud, pak jeho výkon/exekuce nikdy nepředstavovala riziko. Stálé rozhodčí soudy ve smyslu § 13 ZRŘ představují jistou autoritu. Naopak, pokud rozhodčí nález vydal rozhodce *ad hoc*, judikatura postupně začala považovat rozhodčí doložky, které jej pro rozhodnutí sporu určily, za neplatné. Důvodem byla údajná netransparentnost výběru osoby rozhodce, když v rozhodčí smlouvě stran jeho výběru bylo buď odkázáno na pravidla řízení, která zahrnovala i pravidla pro výběr rozhodce, která byla vydána arbitrážním centrem, kterého podle těchto pravidel měl vybrat žalobce, nebo rozhodčí smlouva výběrem rozhodce pověřila arbitrážní centrum, příp. jinou třetí osobu, která nebyla stranou rozhodčího řízení. Naopak, tatáž rozhodčí doložka byla platná, pokud bylo odkazováno na pravidla vydaná stálým rozhodčím soudem nebo pokud stálý rozhodčí soud měl být tou tzv. *appointing authority*, tedy třetí osobou, která rozhodce určí.

S tímto odklonem od dřívější judikatury přišel v roce 2009 jako první Vrchní soud v Praze svým usnesením sp. zn. 12 Cmo 496/2008. Následně se k němu ve svých rozhodnutích připojil jak NS, tak ÚS. Judikatura těchto soudů shledávala rozhodčí doložky neplatné i z jiných důvodů, než jen pro netransparentnost výběru rozhodce, ale pokud byla rozhodčí doložka neplatná právě z tohoto důvodu, mělo to pro věřitele znamenat ještě další neblahý následek. V roce 2013 NS vydal usnesení, sp. zn. 31 Cdo 958/2012, v němž vyjádřil, že pokud z výše uvedených důvodů není rozhodčí doložka platná, protože neurčuje rozhodce *ad hoc* transparentním způsobem, potom rozhodce neměl vůbec pravomoc daný spor v rozhodčím řízení projednat a rozhodčí nález tak nemůže představovat způsobilý exekuční titul. Nařídil proto probíhající výkon/exekuci takových rozhodčích nálezů pro nepřípustnost zastavit podle § 268 odst. 1 písm. h) OSŘ, příp. nařízení jejich výkonu/exekuce odmítnout. Do vydání tohoto rozhodnutí nicméně soudy takovou vadu rozhodčího nálezů ve vykonávacím/exekučním řízení již neřešily, když povinný

měl předtím možnost podat žalobu na zrušení rozhodčího nálezu podle § 31 písm. b) ZRŘ a pokud této možnosti nevyužil, tak se tato vada do vykonávacího/exekučního řízení již nepřenášela.

Problematické na celé situaci ovšem je, že než bylo předmětné rozhodnutí Vrchního soudu v Praze zveřejněno, věřitelé se domnívali, že rozhodčí doložky jsou sjednány platně, a to zcela oprávněně. Do té doby vydávaná judikatura totiž arbitrážním centrům „dovolovala“ vydávat vlastní pravidla řízení, které strany rozhodčí smlouvy mohly pojmout jako závazná, resp. neshledávala je v rozporu se zákonem. Znenadání se ale věřitelé ocitli v situaci, že jimi sjednané rozhodčí doložky soudy zneplatnily a dlužníci tak mohli požadovat zrušení rozhodčích nálezů, které rozhodci na jejich základě vydali. Vystala proto otázka, zda se věřitelé, kteří neučinili nic protiprávního, v souladu se zásadou *vigilantibus iura scripta sunt* uplatnili své právo nejdříve u rozhodce, poté se s vykonatelným rozhodčím nálezem obrátili na soud či soudního exekutora, mohou svého práva ještě vůbec domoci. V literatuře jsem objevila několik řešení, nicméně společné všem zůstává to, že věřitel dopředu nemá žádnou jistotu, že se jejich prostřednictvím splnění své pohledávky dočká.

Za prvé, existuje názor, že zastavovat vykonávací/exekuční řízení podle § 268 odst. 1 písm. h) OSŘ pro neplatnost rozhodčí smlouvy z důvodu netransparentního výběru rozhodce, neodpovídá ustanovením ZRŘ. Ten totiž v § 35 nabízí vlastní řešení, kterým se může povinný v této fázi vadnému rozhodčímu nálezu bránit. Řešení spočívá v podání návrhu na zastavení nařízeného výkonu rozhodčího nálezů ze zákonem taxativně stanovených důvodů, po kterém následuje výzva soudu, aby povinný do 30 dnů podal návrh na zrušení rozhodčího nálezů, jinak ve výkonu bude pokračovat. Soudy by proto namísto zastavování výkonu rozhodčího nálezů, měly dlužníky k podání takové žaloby vyzvat. Svůj praktický dopad to má na to, že pokud by soud rozhodčí náleze zrušil, mohl by věřitel podle § 16 odst. 2 ZRŘ zachovat účinky podané rozhodčí žaloby (stavení promlčecí lhůty) a obrátit se v 30 denní lhůtě od nabytí takového rozhodnutí právní moci na soud, který by o jeho právu autoritativně rozhodl, a vyhnout se tak promlčení. Jedinou nevýhodou navrhovaného postupu je, že možnost podat žalobu na zrušení rozhodčího nálezů v této fázi z důvodu neplatné rozhodčí smlouvy pro netransparentní výběr rozhodce, má podle ZRŘ pouze dlužník-spotřebitel, nikoli jiní dlužníci, což by postihlo nejvíce jejich věřitele, kteří by se k soudu zmíněným způsobem s vyloučením rizika promlčení svého práva a rizika nesplnění podmínky řízení, totiž absence překážky věci rozsouzené (když rozhodčí náleze by stále existoval), obrátit nemohli. Navíc, zda by se tento postup praktikoval, by záleželo pouze na soudu, věřitel by neměl nárok uložení takové výzvy povinnému požadovat.

Za druhé, se mi podařilo objevit názor, že rozhodčí nález vydaný rozhodcem, který k jeho vydání neměl pravomoc, je nulitní, je paaktem, neexistuje a nemůže ani vyvolat žádné právní následky. Věřitel by se proto měl obrátit na rozhodce, aby usnesením prohlásil, že neměl pravomoc daný spor v rozhodčím řízení rozhodnout, a tím tak podle § 23 písm. b) ZRŘ ukončil rozhodčí řízení, když k tomu nedošlo vydáním rozhodčího nálezu. Postupem podle § 16 odst. 1 ZRŘ by tak docílil stejného účinku jako v prvním případě, když účinky podané rozhodčí žaloby by zůstaly zachovány, pokud by do 30 dnů od doručení takového usnesení podal k soudu žalobu, tedy by se vyhnul promlčení svého práva. Nedostatek tohoto řešení ovšem spočívá v tom, že ZRŘ věřiteli neposkytuje nárok vyžádat si po rozhodci vydání usnesení o nedostatku jeho pravomoci spor rozhodnout. Věřitel proto nemá žádnou jistotu, že by takové řešení v praxi mohl uplatnit. Navíc, judikatura nehovoří o tom, že by rozhodčí nález vydaný rozhodcem bez pravomoci, byl nulitní. Je proto i otázkou, jak by se k tomu vyjádřil soud a jestli by podle něj naopak neexistovala v řízení překážka *rei iudicatae*.

Za třetí, pokud by věřitel neměl možnost postupovat podle § 16 odst. 1 nebo 2 ZRŘ, nezbylo by mu nic jiného, než se po zastavení výkonu/exekuce rozhodčího nálezu obrátit s žalobou na plnění na soud. Nicméně riziko, že věřitelovo právo by v té době již bylo promlčeno, je značné. I tak by ale mohl zkusit na případnou námitku promlčení ze strany žalovaného reagovat tím způsobem, že tato je v rozporu s dobrými mravy. Jak totiž vyplývá z judikatury, je to výjimečně možné, a to mimo jiné tehdy, pokud by výkon práva vedl k nepřijatelným důsledkům projevujícím se jak ve vztahu mezi účastníky, tak na postavení některého z nich navenek. V tomto případě by námitka promlčení představovala nepřiměřeně tvrdý postih pro věřitele, když tento se nedopustil žádného protiprávního jednání a vedla by tak k nepřijatelným důsledkům ve vztahu mezi účastníky. Nicméně i zde existuje riziko, že soud věc odmítne vůbec projednat a to pro existenci překážky věci rozhodnuté v podobě rozhodčího nálezu.

Jak je vidět, všechna tři navrhovaná řešení skýtají pro věřitele úskalí. Je tak na zvážení každého z nich, zda šance na výhru není převážena rizikem, a to jak rizikem ztráty času a energie, tak zejména rizikem vynaložení dalších finančních nákladů. Je nutné podotknout, že toto dilema mají pouze ti věřitelé, kteří uzavřeli rozhodčí doložky ve zmíněném znění do 31. 3. 2012, když od 1. 4. 2012 nabyla účinnosti euronovela ZRŘ, která vyjasnila postavení arbitrážních center a výslovně umožnila platně uzavírat takové rozhodčí doložky, které předtím judikatura považovala za neplatné, a na které se tak tato judikatura již nebude aplikovat.

Pokud bych tak měla odpovědět na položenou výzkumnou otázku, podle mého názoru je v zásadě velmi výhodné získat jako exekuční titul rozhodčí nález. V jistém mezidobí tomu ale tak

nebylo a důsledky pocít'ují věřitelé dodnes. Účinky rozhodčích doložek se projevují se zpožděním pěti až deseti let, proto dnes může být ještě mnoho věřitelů, kteří řeší, jak si vymoci splnění jejich pohledávky. Může se tak stát jedním z navrhovaných řešení, ale nelze dopředu říct, že některým z těchto postupů jistě uspějí. V době, kdy bylo možné pozorovat odklon od judikatury týkající se platnosti rozhodčích doložek, bych pro všechny případy vydat se cestou rozhodčího řízení a získat tak rozhodčí nález představující exekuční titul, nedoporučila. Jedině měl-li by rozhodovat stálý rozhodčí soud. Bylo možné vyzozorovat nový trend, že na určení rozhodce *ad hoc* soudy kladou tak přísné požadavky, že si strany někdy ani nemohly být jisté, zda je sjednaná rozhodčí doložka platná, či nikoliv. Nebylo v jejich silách předvídat, jak se judikatura bude dále vyvíjet, ale jistá opatrnost byla na místě.

Dnes (resp. od 1. 4. 2012) bych ovšem rozhodčí řízení doporučila. Zákon odstranil dřívější nejasnosti a věřitel tak může ocenit veškeré výhody, které mu rozhodčí řízení nabízí a zároveň se nemusí neobávat, že pokud bude nutné obrátit se na soud či soudního exekutora kvůli nucenému splnění jeho pohledávky, že by toto řízení mělo být zmařeno. Jistě, ani dnes nemůžeme předvídat, jak se bude v této oblasti judikatura vyvíjet, ale situace se podle mého názoru s tou předchozí, která nastolila takovou nejistotu a také nespravedlnost, nedá srovnat.

Na druhou stranu si myslím (ačkoli jsem se o této problematice ve své práci zmínila jen stručně), že docílit vydání notářského zápisu se svolením k vykonatelnosti, je pro věřitele také velmi výhodné, ne-li výhodnější, když vezmeme v potaz, že mu nepředchází žádné nalézací řízení. Naopak obrátit se na soud, je pro věřitele, který chce mít rychle v ruce vykonatelný exekuční titul, výhodné pravděpodobně nejméně. Řízení je mnohonásobně delší, podléhá formálním pravidlům a dá se ještě protáhnout řádnými a mimořádnými opravnými prostředky. Proto, pokud se věřitel nachází v situaci, kdy o věci může být rozhodnuto v rozhodčím řízení nebo o ní může být sepsán notářský zápis se svolením k vykonatelnosti, doporučila bych je jako nejvýhodnější způsoby, jak se v přiměřené době dočkat splnění svého práva. Přestože lze v české judikatuře oproti té zahraniční vysledovat spíše odstup od rozhodčího řízení, mám za to, že po euronovele ZRR se již soudy nebudou moci v takové míře odklánět od původní judikatury a překvapovat tím tak věřitele, když na mnoho dříve nezodpovězených otázek již zákon odpověď explicitně dává. Nezbývá, než jen doufat, že i české soudy budou brát rozhodčí řízení jako skutečnou alternativu k řízení soudnímu, ale zároveň budou respektovat veškerá jeho specifika a odlišnosti, aby tak celá podstata a smysl rozhodčího řízení byl zachován.

Seznam použitých zdrojů

Monografie

BĚLOHLÁVEK, Alexander, KOVÁŘOVÁ, Daniela (ed.). *Soudní a mimosoudní projednávání sporů (rozhodčí řízení a mediace)*. Praha: Havlíček Brain Team, 2014, 88 s. ISBN 978-80-87109-52-6.

BĚLOHLÁVEK, Alexander J. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, 1776 s. ISBN 978-80-7179-342-7.

DRÁPAL, Ljubomír a kol. *Občanský soudní řád I, II Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009. 1600 s. ISBN 978-80-7400-107-9.

KASÍKOVÁ, Martina a kol. *Exekuční řád. Komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. 957 s. ISBN 978-80-7400-476-6.

LISSE, Luděk a kol. *Euronovela zákona o rozhodčím řízení s judikaturou*. 1. vydání. Praha: Ústav práva a právní vědy, o.p.s., 2012, 504 s. ISBN 978-80-905247-0-5.

LISSE, Luděk. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů s komentářem*. 1. vydání. Praha: Linde, a. s., 2012. 920 s. ISBN 978-80-7201-874-1.

SVOBODA, Karel a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. 1422 s. ISBN 978-80-7400-506-0.

Odborné články

BARTOŠ, Jiří. Exekuce nařízená na základě notářského zápisu se svolením k vykonatelnosti. *Ad Notam*, 2011, č. 4, s. 12 - 14.

BUREŠ, Jan. Notářský zápis se svolením k vykonatelnosti. *Ad Notam*, 2013, č. 2, s. 29 - 33.

KOCINA, Jan. Rozhodčí nález jako exekuční titul a jeho doručení. *Právní rozhledy*, 2008, č. 15, s. 569 - 571.

LISSE, Luděk. K právní povaze rozhodčího řízení. *Právní rozhledy*, 2011, č. 15, s. 551 - 560.

MIKULCOVÁ, Lenka. Důsledky neplatné rozhodčí doložky ve spotřebitelských věcech pro exekuci. *Právní rozhledy*, 2014, č. 2, s. 52 - 62.

MUZIKÁŘ, Vladimír, MUZIKÁŘOVÁ, Andrea. Praktické důsledky zastavení exekuce pro neplatnost rozhodčí doložky zejména z pohledu promlčení. *Bulletin advokacie*, 2014, č. 6, s. 21 - 28.

PAŘÍZEK, Igor. K dalšímu posunu judikatury u rozhodčích doložek. *Právní rozhledy*, 2015, č. 2, s. 61 - 64.

PAŘÍZEK, Igor. K platnosti rozhodčí doložky u nespotřebitele. *Právní rozhledy*, 2014, č. 17, s. 598 - 602.

PECHA, Richard. K právní povaze rozhodčích nálezů. *Bulletin advokacie*, 2003, č. 5, s. 41 - 46.

Právní předpisy

Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád.

Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod z roku 1950 (publikována pod č. 209/1992 Sb. mezinárodních smluv).

Zákon č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád).

Usnesení ČNR č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod.

Zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů.

Zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád).

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

Judikatura

Rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 17. června 1998, sp. zn. 44 Co 249/98.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 14. dubna 1999, sp. zn. 21 Cdo 2020/98.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. září 2000, sp. zn. 20 Cdo 813/98.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 10. října 2000, sp. zn. 21 Cdo 267/2000.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. srpna 2001, sp. zn. 20 Cdo 1020/99.

Usnesení Ústavního soudu ze dne 15. června 2002, sp. zn. IV. ÚS 174/02.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. června 2004, sp. zn. 20 Cdo 977/2003.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. května 2005, sp. zn. 20 Cdo 1257/2004.

Nález Ústavního soudu ze dne 6. září 2005, sp. zn. I. ÚS 643/04.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. září 2005, sp. zn. 20 Cdo 1258/2005.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 13. prosince 2005, sp. zn. 20 Cdo 1152/2005.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. srpna 2006, sp. zn. 20 Cdo 968/2005.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. dubna 2007, sp. zn. 20 Cdo 1612/2006.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. května 2007, sp. zn. 20 Cdo 1987/2006.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. května 2007, sp. zn. 20 Cdo 2726/2006.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. března 2008, sp. zn. 20 Cdo 3074/2006.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. dubna 2008, sp. zn. 20 Cdo 5401/2007.

Usnesení Krajského soudu v Ostravě – pobočka v Olomouci ze dne 29. května 2008, sp. zn. 40 Co 594/2008.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. července 2008, sp. zn. 20 Cdo 1940/2008.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. července 2008, sp. zn. 32 Cdo 2282/2008.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. října 2008, sp. zn. 20 Cdo 2857/2006.

Nález Ústavního soudu ze dne 6. února 2009, sp. zn. II. ÚS 3201/08.

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 28. května 2009, sp. zn. 12 Cmo 496/2008.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. června 2009, sp. zn. 20 Cdo 2909/2007.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. října 2009, sp. zn. 20 Cdo 1188/2008.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. října 2009, sp. zn. 33 Cdo 2675/2007.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. března 2010, sp. zn. 20 Cdo 636/2008.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. května 2010, sp. zn. 23 Cdo 3749/2008.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. srpna 2010, sp. zn. 20 Cdo 3284/2008.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 8. února 2011, sp. zn. 21 Cdo 85/2010.

Nález Ústavního soudu ze dne 8. března 2011, sp. zn. I. ÚS 3227/07.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11. května 2011, sp. zn. 31 Cdo 1945/2010.

Nález Ústavního soudu ze dne 1. listopadu 2011, sp. zn. II. ÚS 2164/10.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. ledna 2012, sp. zn. 23 Cdo 2950/2010.

Nález Ústavního soudu ze dne 3. dubna 2012, sp. zn. IV. ÚS 2735/11.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. srpna 2012, sp. zn. 20 Cdo 2487/2010.

Usnesení Ústavního soudu ze dne 11. října 2012, sp. zn. IV. ÚS 1281/12.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. února 2013, sp. zn. 23 Cdo 3737/2011.

Usnesení Ústavního soudu ze dne 23. května 2013, sp. zn. II. ÚS 3413/12.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 10. července 2013, sp. zn. 31 Cdo 958/2012.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. října 2013, sp. zn. 23 Cdo 2447/2011.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. listopadu 2013, sp. zn. 23 Cdo 1112/2013.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. března 2014, sp. zn. 21 Cdo 174/2014.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 14. května 2014, sp. zn. 21 Cdo 402/2014.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. května 2014, sp. zn. 30 Cdo 3678/2013.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. července 2014, sp. zn. 21 Cdo 1637/2014.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. září 2014, sp. zn. 33 Cdo 1616/2014.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. září 2014, sp. zn. 33 Cdo 2504/2014.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. října 2014, sp. zn. 30 Cdo 1871/2014.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. listopadu 2014, sp. zn. 30 Cdo 2938/2014.

Internetové zdroje

JENERÁL, Jaroslav. *Malé zamyšlení nad současným zněním zákona o rozhodčím řízení* [online]. epravo.cz, 11. prosince 2012 [cit. 9. února 2015]. Dostupné na <<http://www.epravo.cz/top/clanky/male-zamysleni-nad-soucasnym-znenim-zakona-o-rozhodcim-rizeni-87223.html>>.

LISSE, Luděk. *Věcný přezkum rozhodčího nálezů soudem a přezkum platnosti rozhodčí doložky v aktuální judikatuře* [online]. epravo.cz, 30. prosince 2014 [cit. 9. února 2015]. Dostupné na <<http://www.epravo.cz/top/clanky/vecny-prezkum-rozhodciho-nalezu-soudem-a-prezkum-platnosti-rozhodci-dolozky-v-aktualni-judikature-96294.html>>.

Abstrakt

Diplomová práce se zabývá výkonem rozhodčích nálezů, které představují jeden z druhů exekučních titulů. Cílem práce je zjistit, zda je i výkon/exekuce rozhodčích nálezů, které jsou vydávány v rámci rozhodčího řízení, které oplývá řadou výhod (neformálnost, rychlost, menší nákladnost), stejně výhodný, resp. zda se věřitel v rámci výkonu/exekuce rozhodčího nálezu nemusí obávat rizik, která se při výkonu/exekuci jiných exekučních titulů neobjevují. Jinými slovy, zda s ohledem na všechny výhody rozhodčího řízení, které nabízí, je i případný výkon/exekuce rozhodčího nálezu stejně výhodný, a zda je ve svém důsledku výběr tohoto druhu exekučního titulu pro věřitele lepší, než volba jiného exekučního titulu (např. soudního rozhodnutí).

Práce je členěna do tří kapitol. První kapitola je věnována obecnému úvodu do výkonu/exekuce rozhodčích nálezů a objasňuje, jakým způsobem rozhodčí nález vzniká. Následující kapitola se již zabývá rozhodčím nálezem jako exekučním titulem, vymezuje jeho charakter a náležitosti, které zákon o rozhodčím řízení na jeho vykonatelnost klade. Pro zajímavost je rozhodčí nález srovnán s jiným exekučním titulem, a to notářským zápisem se svolením k vykonatelnosti. Nejobsáhlejší třetí kapitola se zabývá zahájením výkonu/exekuce rozhodčího nálezu. Uvádí podmínky, které musí každý rozhodčí nález splňovat, aby mohl být vykonán. S tím se pojí specifikum rozhodčího nálezu a rozhodčího řízení, které se promítá i do následného výkonu/exekuce rozhodčího nálezu - rozhodčí řízení je možné vést a rozhodčí nález vydat pouze tehdy, pokud strany uzavřely rozhodčí smlouvu. Třetí kapitola vymezuje, z jakých důvodů je rozhodčí smlouva neplatná a jakým způsobem se neplatnost promítá do řízení vykonávacího a exekučního. Zachycen je zejména vývoj judikatury Ústavního a Nejvyššího soudu, která se několikrát odchýlila od dřívější rozhodovací praxe a postavila tak věřitele do složité situace. V závěru poslední kapitoly jsou uvedena možná řešení, jak na změnu judikatury mohou věřitelé reagovat a dovolat se tak práva, které jim rozhodčí nález přiznává.

Abstract

This Master Thesis concerns about an enforceability of the arbitral awards which represent kind of the enforcement titles. The arbitral awards are issued in an arbitration which has got several benefits – informality, speed, less expensiveness). The main purpose of this thesis is to determine if an enforcement proceeding keeps all these advantages or if there are some risks for the creditors which do not appear during the enforcement proceeding of other enforcement titles. In other words, if enforceability of arbitral awards is still advantageous for the creditors as arbitration was and if a choice of this kind of the enforcement title is better than a choice of another enforcement title (for example a judgement).

The thesis is divided into three chapters. First chapter presents general introduction to enforceability of the arbitral awards and clarifies a process of their formation. The following chapter deals with the arbitration award as the enforcement title, define its character and the requirements of the enforceability ruled by law. For interest, the arbitration award is compared with another type of enforcement title – a notarial deed with consent to enforceability. Third chapter is most comprehensive. It follows up an initiation of the enforcement proceeding and states the conditions every single arbitration award has to fulfil to be really enforceable. It is associated with a specificity of the arbitration award and the arbitration in general that reflects even in the enforcement proceeding – it is possible to initiate the arbitration and issue the arbitration award only if parties entered into an arbitration agreement. The chapter defines the reasons of nullity of the arbitration agreement and consequences in the enforcement proceeding. It particularly shows a progression of jurisprudence of both Constitutional court and Supreme court which radically changed for several times and caused the creditors found themselves in a complicated situation. The conclusion of the third chapter states the possible solutions for creditors how respond to the change of jurisprudence and get through their rights granted by the arbitral awards.

Seznam klíčových slov

Rozhodčí nález, rozhodčí řízení, exekuční titul, vykonatelnost, vykonávací řízení, exekuční řízení, rozhodčí doložka, neplatnost rozhodčí smlouvy.

List of the key words

Arbitration award, arbitration, enforcement title, enforceability, enforcement proceeding, arbitration clause, nullity of arbitration agreement.